

ALAN LEZAN



NOVELLA || KURMANCI



SERXWEBUN

Nûjîn li ber gorê rawestiya bû. Li cem wê bavê wê Serkan, xwişk û birayên wê Soreş û Mere, xizm, hevalên zarokatiyê, nasên ji dibistanê hebûn... Hinek bi dengê bilind digiriyan, yên din hêdî hêdî gazinan dikirin, û yên din jî di nav xemgîniyeke kûr û bêdeng de mabûn. Yên herî zêde digiriyan, Mereya biçûk bû. Nûjîn jî digiriya, lê di hundirê xwe de. Ne dengê ji wê dihat, ne jî hêsiyek dihat dîtîn. Ew ne keça Rojhilat bû ku hestên xwe vekirî nîşan bide. Ji bo wê, mirin rastiyeke bû ku nedihat guhertin û her zindî digirt. Jiyan wisa bû. Mirov bi miriyan re namire. Nûjîn ev yek dizanibû.

Lê dîsa jî – diya wê Asrîn tenê çil û heft salî bû dema ku tumorekî xerab li mejiyê wê derket, ew têk bir. Ew hîn ciwan bû. Nûjîn nikaribû vê mirinê qebûl bike. Ew bi kûrahî hejandibû, ji ber ku ew neheq bû. Her çend mirin ji bo her kesî bû jî, lê ne di vê temenê de. Ger ku ew wekî bapîrê wê pîr bûya û paşê bimira – Nûjîn dê şîn bigirta, bê guman, lê ne bi vî awayî. Çimku diya wê hîn dixebitî, di nav rojane de bazdida, di nivê jiyanê de bû. Rûyê wê li jiyanê bû, ew ji jiyanê hez dikir.

Dibe ku karê Xwedê yê herî mezin û di heman demê de yê herî dadmend ew bû ku wî hemî zindî mirî çêkiribûn. Mezin an biçûk, bedew an nebaş, qelew an zirav – mirin qet cudahiyê nedikir. Ew rastiya jiyanê ya herî wekhevîxwaz bû; ne dewlemendî, ne bedewî, ne jî ciwanî nikaribû pêşiya wê bigirta. Mirin tekane baweriya xelkê bû, ya ku digihîşt her kesî. Dibe ku ji ber vê yekê, qebûlkirina dadmendiya mirinê ji neheqiya jiyanê ji Nûjîn re hêsantir bû.

Wê dizanibû: Ew heşt bi milyaran mirovên ku îro li ser rûyê erdê dijîn, dibe ku sed sal şûn de li vir nemînin. Demê tu îmtiyaz nedida tu kesî. Mirin dadwerê jiyanê yê herî bêdeng, lê di heman demê de yê herî bi hêz bû.

Dema ku li dora wê digiriyan û gazinan dikirin, Nûjîn li ser van hemîyan difikirî. Dibe ku diviyabû diya wê ne veşartana, lê bişewitandana. Li Hindistanê wê ev bihîstibû. Xelkên Dêrsimê li pey hînkirina kevn a Raa-Heqê diçûn – felsefeyek ku di nav xwezayê de li lihevkirin, dadmendî û rastiye digeriya. Ew miriyên xwe dişûştin, di nav kefenan de dipêçan û paşê, li gorî rîtuêlên xwe, radestî axê dikirin.

Zindî tîne dunyayê, mezin dibin û dimirin. Tu kes bi me re namire. Jiyan didome. Her kes hesabê xwe yê taybet didomîne. Heta ku mirov hate hezkirin, tê bîranîn. Û paşê dibe ku tê jîbîrkirin. Lê Nûjîn dê dayika xwe tu carî jîbîr neke. Çimku wê pir jê hez dikir.

Asrîn li Stuttgartê di kargeheke çîkolata de dixebitî. Ew dayikeke baş bû, hema hema wekî hevalek ji bo zarokên xwe. Dema Nûjîn lîse qedand û xwest biçe Berlînê, bavê wê Serkan li dijî wê bû. Ji bo wî, li keçîkek nedihat ku bi tenê biçe bajarekî mezin. Diviyabû ew li Stuttgartê bimîne ta ku xwendina xwe ya zanistgehê biqedîne. Lê Asrîn piştgirî da keça xwe: “Biçe, keça min! Bila riya te vekirî be! Biçe! Dunyayê bibîne! Biçe Stuttgartê, biçe ku derê dixwazî?”, gotibû.

Dema ku mirovên li goristanê tabûta Asrîn hêdî hêdî daxistin jêr, Nûjîn gavek avêt pêş. Wê girek ax girt, maç kir, danî ser eniya xwe û paşê tevî kulîlkan avêt ser tabûtê. Mere, xwişka herî biçûk, di nav hêsiyan de qêriya: “Asrîn! Asrîn! Tu diçî ku derê?” Yê li derdore nîkaribûn li ber vê qêrîna bêhêvî

rawestin û dest bi girînê kirin. Mere her dem bi navê wê gazî diya xwe dikir.

Jiyan bi zayînê dest pê dike û bi mirinê bi dawî dibe. Di bihara wê de em ê çi bibînin, em ê çi biceribînin? Mîna şirîteke filman, jiyan diherike. Û rojekê ew diqede. Dibe ku na. Nûjîn nexwest di cîhanek tije zordestî, îstîsmar û şikenceyê de baweriya xwe bi Xwedê bîne. Lê dîsa jî wê ji xwe pirsî: Kê mirov afirandiye? Çawa ku maseyek bêyî hosteyek maseyê çênabe, xwezayê, gerdûnê, mirov jî bêyî afirînerê nikaribû hebe. Nûjîn agnostîk bû. Carinan wê baweriya xwe bi Xwedê dianî, carinan jî na. Ger hebûya – gelo ew ê di gerdûna bêdawî de bi rastî eleqedarî mirovan bibe? Ji aliyê din ve – gelo Xwedê jî nedikarî ji tunebûnê derkeve? Ma afirînerê wî jî tunebû?

Nûjîn – Di Navbera Ezman, Erd û Bîranînê de

Nûjîn dixwest ku mirovên ku di nav evînê de dimirin, derbasî cîhaneke din bibin. Ku diya wê bigihîje bihiştê yan jî rojekê dîsa rabe. Lê di mijarên wiha de, wê bêhtir wekî materyalîstek difikirî. Bihuş û dojah – ji bo wê ne tiştek din bû ji bilî cîhan bi xwe. Wê nexwest cîhaneke piştî mirinê xeyal bike. Çawa ku darek mezin dibe, pîr dibe, hişk dibe û di dawiyê de dibe ax, dibe ku jiyan mirov jî wisa be. Em zarokên xwezayê bûn. Em hatin dunyayê, mezin bûn, pîr bûn – an jî ji nişka ve bi nexweşiyekê mirin.

Şirovekirina xwezayê û Gerdûnê ji eqlê Nûjîn zêdetir bû. Ji ber vê yekê, piştî du semestreyên felsefeyê, wê derbasî xwendina zanistên siyasî kir.

Marks gotibû: “Fîlozofan cîhanê tenê bi awayên cuda şîrove kirine; lê ya girîng ew e ku were guhertin.” Ev hevok bi kûrahî destê Nûjîn dabû. Lê ew ne Marksîst bû. Wê nexwest êdî tenê şîrove bike, lê – her çend hindik be jî – biguherîne. Çimkî mirov ne heyînên xwedayî bûn. Heta ku dizî, sextekarî, derew, çavnebarî, îstîsmar, zordestî û kîndarî hebe, dê polîs, girtîgeh û zagon jî hebin. Nûjîn bawer nedikir ku cîhanêke bê-çîn, bê-îstîsmar û bê-sînor hebe, îro ev ne mimkun e. Dibe ku di 250 an 500 salên din de. Lê wê qet nexwest li ser cîhana îroyîn bifikire. Lê dîsa jî – vîzyon diviyabû hebin. Vîzyona wê cîhanek bû ku hemî mirov xwedî mafên wekhev bin: Kar, xanî, dahatek ku pêdiviyên bingehîn tê bike, azadî û jiyanêke xweser. Nûjîn realîst bû. Û wê xwest siyaseta realîst bike.

Rêwîtiya Nûjîn: Bêdengiya Çiyayan û Banga Berlînê

Fikirkirina li ser mirina dayikê mîna medîtasyonê li ser xwezayê û Kozmosê bû: pêwîst, hetta qencker. Lê carinan giyanê mirov neçar bû ku ramanên weha bide aliyekî. Şîwen li nav xelekeke bêdawî nedihat veguherandin.

Dema ku ew gihîşt mala apê xwe, laşê Nûjîn westiyabû. Mere hîn jî qêriya, bi hêrs li dîwaran dixist. Nûjîn û Soreş ew girtin hembêza xwe, hewl dan wê aram bikin. Keçika biçûk demeke dirêj li berxwe da, lê bi demê re, girîn veguherî bêdengiyê.

Nûjîn di taxên çiyayî yên Dêrsimê de diwanzdeh salan jiyabû. Piraniya hevalên wê yên zarokatiyê çûbûn nav gerîlayan, yên din jî hişmendiyeke siyasî peyda kiribûn. Mirina dayikê, ramanên wê bi vê rabirdûya têkoşer re li hev xist. Lê dîsa jî – wê Dêrsim bi rastî nas nedikir. Ji xeynî qirkirina sala 1937an, ya ku diya wê ji wê re gotibû, agahiya wê ya li ser dîroka herêmê sînorkirî bû. Kela Pertekê, Parka Neteweyî ya li Geliyê Munzurê – wê cara yekem ev hemî bidîta.

Dêrsim, ku dikeve devera Feratê ya Jorîn a Bakurê Kurdistanê, ji aliyê Çiyayên Munzurê û Çemê Karasu ve li bakur û rojava, Çiyayên Çoligê (Bîngolê) û Çemê Perî ve li Rojhilat, û Gola Xarpêtê ve li başûr dorpêçkirî bû. Li biharê, ava zelal ji kaniyan canê mirov paqij dikir. Her tişt bîhnxweş bû. Taxa çiyayî ne dûrî navendê bû.

Du hefteyan, Nûjîn bi hevalên xwe yên zarokatiyê re Dêrsim û derdora wê gerand. Ew bi xwezayê re hîn bû – lê hebûna leşker, tank û polîsan da wê hîskirin ku li ser vê axê mafê jiyane jê re nayê dayîn. Dêrsim hîn jî dagirkirî bû.

Wê li ser Berlînê fikirî. Bêriya Almanyayê kir. Û wê Sera anî bîra xwe. Diviyabû wê her tişt ji Sera re bigota. Sera Nûjînke têkoşer bû. Derdora hevalên Nûjîn cûrbecûr bû: Alman, Amerîkî, Îsraîlî... Lê təkiliya wê bi Kurdan re tenê bi malbatê re sînorkirî bû. Lê Sera cuda bû. Ew ne mîna tu kesî bû.

Hevdîtina di Protestoyê de: Kenek di Navbera Cîhanan de

Dîsa jî, wê demê Sera li Dêrsimê bû. Ew keçek Kurd bû ku li Swîsreyê hatibû dunyayê, lê bi rû û can Kurd bû. Bi gotina hevalên xwe, Sera keçeke bi hêz û hişyar bû. Wê gelek pirtûk xwendibûn, li ser dîrokê û têkoşînê pir dizanibû. Bûyerên li Rojhilata Navîn bi şev û roj dişopand. Ji bo Nûjîn, dîtina Nûjînke xwedî helwesta Sera, xweş bû.

Sera, ku li gorî Nûjîn hinekî hîn biçûk bû, zanîngeh qedandibû û li Swîsreyê di saziyeke alîkariyê de dixebitî. Dema ku cara yekem hev nas kirin, Sera jê re gotibû: "Tu zanî, Nûjîn, her çend em ji welatên cuda bin jî, em hemî zarokên Rojhilat in. Di laşê me de xwîna Babîlan, Sûmeran Gûtiyan û Medîyan diherike."

Ew hevok bi kûrahî di mejiyê Nûjîn de mabû. Wê dîroka xwe nedizani. Li malê zimanê Tirkî dihate axaftin. Dayika wê Asrîn bi dizî Kurdî fêrî wê kiribû. Diya wê digot, "Kurdî ne tenê ziman e, Nûjîn, ew canê te ye!" Nûjîn ev hezkirina zimanî parastibû.

Di navbera her du hevalan de cûdahiyên mezin hebûn. Sera bawerîya xwe bi Xwedê dianî û ji olê hez dikir. Nûjîn bawerî bi tu tiştî nedhianî. Lê her du jî ji mirovbûn û dadmendiye hez dikirin. Sera ji Dêrsimê bû, Nûjîn jî bi eslê xwe ji Dêrsimê bû. Ji ber vê yekê wan zû bi hev re hevaltî kir.

Nûjîn hîs dikir ku divê ew ji Sera re behsa mirina dayîka xwe bike. Divê ew xemgîniya xwe bi wê re parve bike. Wekî din, wê nizanibû ku wê çawa bikeve nav vî welatî, nav van çiya û geliyan. Kê li vir ji bo wê bimîne? Kê pê re bi Kurdî biaxive? Bavê wê Serkan pir westiyayî bû, Soreş bi polîtîkayê re mijûl bû. Nûjîn xwe tenê hîs dikir. Ew ji bo jiyana nû li Berlînê amade bû. Lê diviyabû pêşî li vê devera di navbera mirin û jiyanê de bimeşiya.

Wê ji bo Sera nameyek nivîsand. Qedera dayîka xwe, Asrîn, bi hûrgilî vegot. Wê her tişt nivîsand, ji hezkirina wê ya ji jiyanê heta tîmora ku mejiyê wê girtibû. Nûjîn ji bo cara yekem hest kir ku ew bi vî awayî dikare ji nû ve bi dayîka xwe re biaxive, têkiliyê dayne. Bi nivîsandinê re, hestên wê diherikîn, û ev yek wekî dermanek ji bo giyanê wê bû.

Dema ku name xilas kir, Nûjîn çû mala xwişka diya xwe, Emine. Emine Nûjînke kevnar bû, rûyê wê mîna axa zuha bû, lê canê wê tije hezkirin û hêvî bû. Diya wê her dem digot, “Emine ne xwişka min e, ew dayîka min a duyem e.”

Nûjîn name da Emine û jê xwest ku wê bi rêya posteyê ji Sera re bişîne Swîsreyê. Emine bi kenekî dîlnîzm name girt û got: “Tu dizanî, keça min? Li Dêrsimê, di nav van çiyayan de, heta hestên herî kûr jî bi bîhnên xwezayê re diçin ser rêwîtiyekê.”

Nûjîn di wê gavê de fêhm kir: Divê ev rêwîti demek dirêj bidome. Divê ew li vir bimîne û hinekî li ser xwezayê, li ser cîhanê û li ser xwe bifikire. Wê nedikarî bi hestên giran ên windahiyê here Berlînê. Wê diviyabû xwe paqij bikira. Diviyabû ew bêhna xwevedana ku her mirov hewce dike, bigirta.

Ew wê şevê li odeya diya xwe ya li mala apê xwe razayê. Odê bêhna diya wê dihat. Nûjîn wekî zarokek piçûk kete nav hembêza bîranînên diya xwe. Ew razayê, di navbêna rastî û xeyalê de.

Hevdîtina di Protestoyê de: Kenek di Navbera Cîhanan de

9

Ew li meşeke protestoyê, ya ku ji aliyê Greenpeace ve hatibû organîzekirin, hatibûn cem hev. Ew xwepêşandanek li dijî qirêjiya hawîrdorê bû, û Sera belavokên li ser êrîşa gaza jehrî ya Helebceyê belav dikir. Nûjîn yek ji wan girt, keniya. Sera jî keniya û pirsî:

- Navê te çi ye?
- Nûjîn.
- Tu Kurd î?
- Erê, ez Kurd im.

Sera bersiv da: “Bi xêr hatî nav Klûbê!” Herdu keniya. Piştî axaftinek kurt, wan jimareyên xwe dan hev. Sera belavkirina belavokan domand. Lê ji bo Nûjîn, di wê gavê de zelal bû: Ew ê vegere Berlînê.

Bêdengiya Serkan, Barê Giran ê Nûjîn

Malbata Nûjîn, mîna gelek malbatên Dêrsimê, azadîxwaz bû. Bavê wê, Serkan Adan, berî ku koçberî Almaniyayê bike, li Dêrsimê terziyeyeke biçûk bi rê ve dibir. Di sala 1978-an de koç kir, bi hêviya ku pirsgrîkên xwe yên aborî sivik bike. Li Almaniyayê jî dilsozê

pîşeya xwe ma – bi qumaş, derzî û bi sebreke zêde dixebitî. Serkan mêrekî bêdeng, kûr-li-hundirê-xwe bû. Siyaset û felsefe jê re dûr bûn, lê hezkirina wî ya ji malbata xwe re kûr bû, rêza wî bê sînor bû.

Di dilê xwe de, Serkan hesreteke mezin ji welat re hilgirtibû. Wî sond xwaribû ku her sal – çi dibe bila bibe – vegere Dêrsimê. Lê zarokên wî li Almaniyayê mezin bûbûn, bi civaka Almanî re tevlîhev, ji çanda Kurdî dûr. Mîna gelekên din ên ji Dêrsimê, bendên çandî bi demê re zerf bûbûn. Serkan ji ber vê dikişand, lê bêdeng ma. “Heta ku zarokên min bextewar bin, ji min re bes e,” her tim digot.

10

Lê jiyanê barekî din ê giran danî ser milên wî. Jina wî Asrîn nexweş ket. Dema ku bijîşkan gotin: “Dereng e, em êdî nikarin emeliyat bikin,” Serkan çokên xwe dan erdê. Ji wê rojê ve, wî xwe vekişand û ket nav depresyoneke kûr. Bi mirina Asrîn re, cîhana wî tarî bû. Ew bêçare bû, bêhêvî bû.

Li Dêrsimê, Nûjîn tevî birayê xwe Soreş karên bavê xwe girt ser milên xwe. Loma ew du hefte li wir ma – lê ew du hefte ji bo wê mîna du salan derbas bûn. Her şev bi guleyan hişyar dibû, rojê li her quncikek kolanan rastî kontrolên leşkeran dihat. Li her derê polîs û leşker rawestiyabûn. Mîna herêmen din ên Kurdistanê, Dêrsim jî piştî derbeya leşkerî ya 1980-an wekî herêma awarte hatibû îlankirin. Azadîya ramanê, semîner, rêxistinbûn – ev hemî qedexe bûn. Xwezaya ku carekê ewqas bedew bû, êdî ne guncaw bû ji bo jiyanê, dişîbiya xirbeyeke.

Hema hema li ser her mirovekî sê leşker hebûn. Ciwan wînda bûbûn; tenê pîr û zarok mabûn. Ev dîmen bi kûrahî canê Nûjîn hejand. Dêrsim êdî ne tenê cihek bû – ew bûbû navê êşê.

Di Bin Sîya Windahiyan de: Jiyanên ku Ber bi Berlînê ve Direvin

Roja piştî vegera xwe ya Berlînê, Nûjîn li Sera geriya. Êvarî li Caffé Morena hatin nik hev. Her du jî pir kêfxweş bûn ku hevdu dîsa dibînin. Nûjîn li ser dayika xwe û li ser Dêrsimê peyivî. Sera xwest wê teselî bike, lê nizanibû çawa – û çêtir dît ku bêdeng bimîne.

11

Ew hevdişîna sêyemîn a herduyan bû. Sera keça bavekî Alman û dayikeke Kurd bû. Navê wê yê zayînê Clarissa Lenz bû – navek ku tiştekî li ser çîrok, şikestin û hêviyên nerm ên ku di hundirê wê de diman, nîşan nedida.

Diya wê, Jale Dewran, ji Amedê, paytexta Kurdistanê bû. Bavê Jale karsazê avahîsaziyê bû, kar baş dimeşiya, û malbat di ewlehiyeke maddî de dijiyan. Malbata Dewran yek ji wan çend nûnerên burjuvaziya Kurd bû.

Birînên Dîktatoriyê: Reviya Jale û Hişyariya Sera

Di salên 1980-an de, cûntayeke leşkerî hemî welat hejand. Girtin, serdegirtina malan, revandin, înfaz, şikence, kuştinên nepenî... Dewlet teroreke berfireh li ser gelê Kurd belav kir. Her roj êşên nû, her roj zordestiyên nû – ew qas ku mirov nekarîn bijîn û ne jî razên.

Bavê Jale rojekê – mîna gelek karsazên Kurd ên din – bi hinceta ku piştgirîya PKK'ê ya darayî kiriye û mal daye wan, hate revandin û kuştin. Dema Jale û birayê wê Sîpan laşê bavê xwe yê bêcan di nîvê kolanê de dîtin, şokeke kûr kişandin.

PKK di sala 1978-an de hatibû damezrandin. Sîpan yek ji şervanên wê yên pêşeng bû. Şeş meh piştî mirina bavê wan, ew hate girtin, bi giranî hate şikencekirin û ji ber “veqetînê” bi bîst û yek salan hate cezakirin. Xwişka Jale ya mezin wê demê bijîşkî dixwend û di komeleyên çandî yên şoreşgerên rojhilat de çalakvan bû. Du sal piştî mirina bavê wan, ew di şerekî bi faşîstan re li Enqereyê mir.

12

Jale şaşwaz ma. Di bîst û pênc saliya xwe de, wê dersên Îngilîzî dida. Her çend li Amedê xizmên wê hebûn jî, êşa wê zêde bû. Bav, bira, xwişk – mirovên ku wê herî zêde jê hez dikir, yek li pey yekê ji wê hatibûn girtin. Û şidet, girtin, şikence – terora dewletê nesekinî.

Jale, ku ji aliyê derûnî ve bi tevahî westiyabû, tiştên xwe berhev kir û reviya Berlînê, li wir daxwaza penaberiye kir. Sê sal şûnda, daxwaza wê hate qebûl kirin – lê Jale êdî ne ew bû. Li Berlînê ew bi rêkûpêk diçû Amnesty International, alîkariya psîkolojîkî distand û di tedawiya terapîkî de bû. Ji travmayeke kûr êş dikişand.

Di sala 1983-an de, li Amnesty, wê Thilo Lenz ê Alman nas kir. Thilo sîh û pênc salî bû, bedew bû, dilnizm bû, mirovekî ku ji xwezayê û mirovan hez dikir bû. Jale jê hez kir, wan zewicî, û di sala 1985-an de Clarissa – ku jê re digotin Sera – hate dinê.

Jale xwest ku bi her awayî navekî Almanî li keça xwe bike. Thilo li ser navekî Kurdî an navekî ducarî israr kir, lê Jale bi tundî li dijî derket: “Ez naxwazim ji ber navê wê tiştek bi keça min were! Di vê cîhanê de ew qas nîjadperest hene! Divê zaroka min bibe Almanî rast, li Almanyayê – li welatê xwe – xwe xerîb hîs neke. Bavê wê di dawiyê de Alman e!” Û her wisa, wê keça xwe bi vî awayî mezin kir.

Jale xwest ku Clarissa xwe ji şidet û siyaseta dîr bigire. Lê Clarissa, ya ku çîroka diya xwe dizanî, tam berevajî bertek nîşan da. Ji diwanzdeh saliya xwe ve hîs kir ku ew ne bi tevahî Alman e – ku beşek ji wê Kurd e û êşên diya xwe dizane. Loma wê ji bo xwe navê Kurdî “Sera” hilbijart. “Fêrî nake ez kê me – navê min Sera ye,” wê digot. Diya wê nizanibû ku wê çawa bi vê yekê re mijûl bibe.

Serhildan, Şer, Wêranî – Jale Ev Hemî Nas Dikir û Xwest Keça Xwe Jê Biparêze

Jale hemî serhildan, şer û wêranî nas dikir û dixwest keça xwe ji wan biparêze. Hema hema teslîmî neheqî, zordestî û şidetê bûbû. Lê Sera berevajî bû. Hîn di zarokatiyê de digot: “Dema ez mezin bibim, ez ê herim Kurdistanê û tola te hilînim.” Van gotinan di heman demê de tirs dan Jale û ew kenand. Wê digot, “Ramanên zarokan in – çi ye çi neyê.” Wê keça xwe cidî negirt.

Sera hema hema tiştek ji diya xwe re negotiye, gelek tişt veşartibûn, û têkiliya di navbera wan de sar bû.

Di sala 2004-an de, Sera li Zanistgeha Teknîkî ya Berlînê dest bi xwendina Mîmarî kir. Ev hilbijartina pîşeyî xewna bapîrê wê bû, yê ku laşê wî yê bêcan li ser kolanê hatibû dîtin

– zilamek ku bi salan karsaziyeke avahîsaziyê birêve biribû û xwestibû neviyên wî bibin mîmar an endezyar.

Sera di dersên xwe de serketî bû; ew keçek ciwan a pir jêhatî bû. Lê eleqeya wê ya kûr a li ser siyasetê û çalakiya wê ya aktîf her ku çû ew zehmet dikir ku xwe bide ser xwendinê. Di semestera çaremîn de, fikra wê zelaltir bû: "Çêtir e ez dev ji xwendinê berdim û xwe bi temamî bidim siyasetê." Çimkî wê dizanibû: Çend mal li Kurdistanê ava bike, gel pê azad nake. Heta ku sîstem neguhere, heta ku kolonyalîzm bi dawî nebe, gelê Kurd rehetî nabîne.

14

Kurdistan – Hesreta Azadiyê

Kurdistan ji her aliyê ve welatekî dewlemend bû – û tam ev dewlemendî xwesteka hêzên kolonyal geş dikir. Sera bawer dikir ku divê ev xwesteka bejdar bi dawî bibe. Divê ew bi her tiştê ku bi xwe re anîne, ji welat bên derxistin, da ku riya azadî û serxwebûnê vebe.

Berî ku gerîla hilweşe, Sera gelek caran li ser beşdarbûna wan fikirîbû. Lê xeta siyasî ya PKK'ê ne li gor dilê wê bû. Ew ji bo Kurdistanê azad û serbixwe amade bû ku bimire – lê ne ji bo demokrasîya dewleta Tirk. Piştî revandina Ocalan, PKK'ê stratejiya xwe guherandibû û dev ji daxwaza Kurdistanê serbixwe berdabû. Di şûna wê de, wê fikra "Komara Demokratîk" di nav sînorên pakta neteweyî ya Tirk de, ku Kurd û hindikahiyên din dikarin bijîn, pêş xist.

Sera ev nêzîkatî bi tundî red kir: "Kurdistan welatekî e, Kurd netewe ye. Tirk, Ereb û Farisan Kurdistan dagir kirine û divê

dev ji vî welatî berdin.” Ew radîkal bû. Û wê gelek caran digot:

“Li dunyayê du tişt hene ku xwedî nirxekî herî bilind in: Azadî û Serxwebûn.

Ji bo gihîştina wan, her rêyek rewa ye.”

Nûjîn bi heyranî li Sera guhdarî dikir. Wê dixwest alîkariya wê bike, hetta bi xwe jî çalak be. Lê Nûjîn Nûjînke ku bêhtir bi eqlê xwe difikirî, ne bi dilê xwe – rasyonel, pîvan.

15

Tevî nêrînên wê yên radîkal, Sera bi ken, vekirî, tolerans, dilgerm û pir sempatîk bû. Wê tu kesî tengav nedikir, lê dest dida mirovan. Hevalek wê tune bû; di serê wê de tenê îdealek hebû: azadî û serxwebûna Kurdistanê. Hezkirina wê ji vî îdealî re hema hema mîtolojîk bû. Sera mîna bombeyeke nêzî teqînê bû – lê ev bombe tije bû bi dengê dadmendî û azadiyê.

Şeva Şemiyê

Nûjîn û Sera pêşî çûn Caffé Milchbar, paşê çûn Klûba Non-Tox. Li wir DJ *Underground-Techno* lêdixist; her kes bi coş reqîsî, di nav muzîkê de winda bû.

Hema ku ew ketin hundir, Sera bi çavên geş got: "Binihêre! Civaka rojavayî bûye civaka dilxweşiyê. Her kes direqise, stresên xwe berdide. Ne şer, ne zordestî, ne şikence. Mirov azad in! Û em li Kurdistanê ji ber ku em heman tiştî

dixwazin, divê sûcekî bikin? Diya min min fam nake!" Paşê ew kete nav rîtmê û dest bi reqsê kir.

Reqsê wê ewqas balkêş bû ku Nûjîn xwe da quncikekî û bi heyranî lê temaşe kir. Di wê gavê de, yekî ji alî ve li wê xist. Mêr serxweş nebû, lê zehmet dikişand ku li ser piyan bimîne. Wî bi edet lêborîn xwest. Nûjîn hinekî keniya, li çavên wî nihêrî û pirsî: "Her tişt baş e?" Mêr bersiv da: "Erê, erê, her tişt baş e," û spasiya xwe kir.

16

Navê wî Elîas bû. Sempatîk bû, çavekî wî yê pak ê zaroktî û di heman demê de kûr hebû. Wî Nûjîn vexwend vexwarinekê, û wê qebûl kir. Piştî ku vexwarinên xwe hanîn, wî pirsî: "Em derkevin derve?" Ji bo Nûjîn ev baş bû – Sera di nava reqsê de winda bûbû. "Em herin," got.

Wan li ber ava Şiprê (Spre) cihekî aram dît. Elîas pirsî çima ew xemgîn e. Nûjîn her tişt jê re got. Elîas gelek caran got ku ew çiqas xemgîn e, lê zêde kir ku mirov nikare tişteki biguherîne. Wan hejmarên telefonên xwe dan hev û vegeyriyan. Sera hîn jî direqisî. Nûjîn nexwest wê aciz bike; ew bi xwe jî ne di rewşekê de bû ku bireqise. Serê wê kaos bû: Dêrsim, mirina dayikê, Sera... û niha Elîas jî.

Sera hat cem wê. Bi hev re çûn odeya kêlekê û li beşa rihetbûnê (Chill-Out) rûniştin. Ode aram bû, xweş hatibû xemilandin. Di quncikê de DJek, çend kes... Li wir Nûjîn û Sera demek dirêj li ser siyaset, felsefe – û li ser Elîas peyivîn.

Di Navbera Evîn, Windahî û Zelaliya Siyasî de

Sera got, ew xwe ji zayendîyê dûr digire. Di şazdeh saliya xwe de evîna xwe ya yekem jiyabû, piştî wê du têkiliyên din jî hebûn. Ji salekê ve tu kes di jiyana wê de tune bû – û wê jî nexwest.

17

Nûjîn li ser vê yekê cuda difikirî. Ji bo wê, evîn mîna birûskê bû: Ji nişka ve dihat û bi kûrahî li mirov dixist. Evîn ji bo wê bingeha malbat û mirovahiya bû. Bê evîn mirov nikare bijî, wê digot. Evîn wekî zayîn, jiyana û mirinê xwezayî bû. Sera wê fêhm kir, lê serpêhatiyên diya wê bandorek kûr lê kiribû. Evîna wê ya herî mezin Kurdistan bû.

Sera her dem vekirî û zelal peyivî. Wê tam dizanibû ku ew çi dixwaze, û bi bawerî peyivî.

Nûjîn kêfxweş bû ku Sera nas kiribû. Lê wekî xwendekareke zanistên siyasî, wê li tiştan kêmtir hestiyarî ji Sera dinerî. Wê her peyv, her tevger dida ber pîvanê. Serê wê hinekî tevlihev bû, lê wê dizanibû ku ew ê zû vegere ser hişê xwe. Mirina dayika wê û dîmenên ji Dêrsimê ew bi kûrahî hejandibûn. Lê dîlovanî hestekî xeternak bû. Divê mirov bi rastiyê re rû bi rû bimîne. Mirin ji bo her kesî bû: dewlemend, feqîr, pîr, ciwan, baş, nebaş... Ew ji her kesî re wekî hev nêzik bû. Tiştê ku Nûjîn bi rastî xemgîn dikir, ew bû ku wê tiştek li dijî zordestî, îstîsmar û şidetê nedikir. Wê dema xwe di kafê û klûban de derbas dikir, her çend wê dixwest tiştek berbiçav, girtî bike.

[Êvareke li Berlînê – Nûjîn û Sera Li Ser Pêşeroja Tevgera Serxwebûnê Nîqaş Dikin]

Nûjîn: “Ez bi rastî dizanim ku ez çî dixwazim, serê min zelal e. Lê ez nizanim ez jî ku dest pê bikim. Min nekarî herim cem PKK’ê. Ew êdî li pey serxwebûnê naçin. Konfederasyoneke nezela, Konfederalîzma Demokratîk, Komara Demokratîk... Êdî mirov nizane ew çî ne.”

Sera: “PKK? Ew demeke dirêj e bûne dîrok. Bîst salan jî bo serxwebûnê şer kirin, paşê xwe dan ber destê dijmin û xwe hilweşandin. Yê mayî bi xwe jî nizanin çî dixwazin.”

Nûjîn: “Fikrên Ocalan ên tim diguherin, her meh navekî rêxistinê yê nû... Ez dîn dibim. Ev qas nakokî – ma hîn normal e?”

Sera: “Çarenûsa Kurdan tu carî ne dilovan bûye. Ne yekî. Tenê çend sosyalîst piştgirî didin wan. Dema Ocalan hat Ewrûpayê, Rojava tu şans nedan wî, lê ew teslîmî dijminê wî yê herî dijwar kirin. Ev yek jî mezintirîn tawanan li dijî mirovahiyê bû. Xumeynî bi salan li Fransayê ma. Ma Xumeynî jî Ocalan çetir bû? Çima Rojava wî bi hêsanî radeştî Şah nekir?”

Nûjîn: “Ji ber ku berjewendiyên Rojava cuda ne. Li DYA’yê, tirs jî Lenînîzmê hîn jî xurt e. Ji ber ku rêxistinên Kurd xwedî bandoreke Marksîst in, karê wan zehmet e.”

Ew rûyê xwe dide Sera: “Pêşî mirov antî-emperyalîst e, otobanan dagir dike, li polîsan dixê... û paşê jî nişka ve li ser çokên wan rûdine. Ev nakokîyeke mezin e. Rêberekî Kurd ê rast nedçû Ewrûpayê, lê dçû çiyayên Kurdistanê. Van çiyayan Kurd heta îro parastine. Wan tu carî îxaneta li wan

nekiriye. Dema hinek dibêjin ‘Ocalan vegeriya malê – lewma ew her dem zilamekî Tirkan bûye’, carinan ez jî bi vê yekê razî dibim, lê ne bawer im.”

Sera: “Min tu carî ji Ocalan hez nekir. Berê stalînîst bû. Dîktatorek, zordestek. Ji bo min destkeftiyek e ku Kurd ji kesayetêk wiha xilas bûne.”

Nûjîn: “Ji bo min ne ewqas girîng e. Stalîn û serokên rojavayî bi hev re li ser maseyê rûniştin û Peymana Potsdamê îmze kirin. Pîrsgirêk ne ew e ku PKK komunîst e – ew li ser berjewendiyan e. Rojava tenê li berjewendiyên xwe difikire. Wan piştgirî da Seddam li dijî Îranê, Talîban li dijî Sovyetan mezin kirin – û paşê berdêla wê dîtin. Ocalan û PKK li pêş van berjewendiyan bûn. Ku Ocalan xwest li Rojhilata Navîn şoreşek bide destpêkirin û dîktatoriyeke proleterî li ser Kurdan ferz bike, ji bo hem Rojava hem jî Kurdan felaket bû.

Pêkhatiya îdeolojîkî ya PKK’ê ji bo Rojava – bi taybetî DYA’yê bi helwesta xwe ya antî-komunîst – ne mimkun dike ku rasterast piştgiriya bide vê rêxistinê. Her piştgiriya ji bo PKK’ê tê wateya ku Komunîzm li Rojhilata Navîn dîsa xurt dibe – û ev li dijî berjewendiyên Amerîkî ye.”

Sera: “Lê çima DYA’yê wê demê piştgirî da Rojava?”

Nûjîn: “Ji ber ku ew li wir, anglo li Sûriyê, mecbûr ma ku di şerê li dijî DAÎŞ’ê de piştgiriya bide PKK’ê. Di nuqteyeke de berjewendî li hev ketin. Lê ev piştgirî dikare biqede, hema ku pîrsgirêka DAÎŞ’ê çareser bibe. ‘Dostaniya’ DYA’yê ne ya mayînde ye; gava berjewendî diguherin, hevalbend jî diguherin.”

Sera: “Rojhilata Navîn çavkaniyên ji bo dused û pêncî salên pêşîn dihevine: Neft, gazên xwezayî, rêyên avê, derbasgehên stratejîk... Tu bawer dikî DYA hemîyan bi hêsanî dihele ji Rûsya û Tirkiyê re? Ew ewqas bi hêsanî dev jê berdide?”

Nûjîn: “Zehmet e ku mirov bi ewlehiyê bêje. Lê ez yekî dizanim: Gelo DYA li Rojhilata Navîn dimîne, ew ê gava metirsiya DAIŞ’ê bi rastî xilas bibe, diyar bibe. Dê berjewendî dîsa bîrên rêzkirin. Dibe ku dijminên nû, 20 hevalbendiyên nû çêbibin. Lê ji bo Kurdistan, ev nezelalî her dem metirsiyek dimîne.”

Sera: “PKK demekê ji aliyê Yûnanîstan û Sûriyê ve hatibû piştgirî kirin. Lê gava Ocalan hat Ewrûpayê, hemîyan piştgiriya xwe kişandin. Îro tu welatekî tune ku bi awayekî fermî piştgiriya bide PKK’ê – ji bilî çend sosyalîstan.”

Nûjîn: “Kurd hîn jî gelekî hewcedar in. Heger ew di navbera xwe de hevalbendiyekê çêkin û bibin hêzeke rastî, wê demê – û tenê wê demê – dibe ku dewlet, belkî DYA jî, wan cidî bigirin.

Kurdên Başûr di bin parastina DYA’yê de ne, lê ev demkî ye. DYA piştgirî dide Cihûyan, ji ber ku ew jê sûd werdigire. Piştgirî nade Kurdistan, ji ber ku tu feydeyê nabîne. Lobîya Cihû pir baş dixebite. Lê em, em nikarin xwe kom jî bikin.”

Nûjîn digot ku pirsgerêkên Kurdistan kûr in. Kurdistan ji aliyê çar dewletên herî zordest, şovenîst, nîjadperest û dogmatîk ên cîhanê ve hatiye dagirkirin. Kurdistan jixwe dijmin têra xwe hebûn; xwe bi helwestên antî-empêryalîst û antî-kapîtalîst ve bikin dijminê DYA û Ewrûpayê, ne pêwîst bû – hetta şaş bû.

Di heman demê de, Kurdan bi feodalîzmê re pirsgrêkek hebû. Ji bo Nûjîn, ev yek tenê bi kapîtalîzmê dikarî were derbaskirin. Sera wê baş fêm kir. Çimkî wê jî dizanibû: Sosyalîzm tenê wekî şêwazek civakî ya piştî kapîtalîzmê mimkun e. Dewletên ku jê re digotin sosyalîzma rastî, yên ku tu carî kapîtalîzma xwe bi dawî nekiribûn, yek li pey yekê hilweşiyabûn. Sosyalîzm di welatekî yekane de bi her awayî ne mimkun bû. Marksîzm sîh sal ji Kurdan xwaribû – û hîn jî barek bû.

[Şeveke Berî Damezrandina Serxwebûnê. Nûjîn û Sera di apartmanek li Berlînê de rûniştine, çayê vedixwin û li ser gotara hevalê xwe Rodî Zerdeşt nîqaş dikin: “Nakokiya di navbera têkoşîna rizgarîya neteweyî û xwe-radestkirina ji hêzên dagirker re – Li ser xeta PKK û Ocalan.”]

Nûjîn: “Tu dizanî, Sera, Rodî di gotara xwe de çavdêriyeke pir rast tîne ziman: Refleksa hebûnî ya her gelekî di bin serweriya kolonyal de dişibe hev. Dîrok her gav heman şêweyê nîşan dide: Pêşî gel rêberiyê neteweyî derdixe holê, paşê rêxistineke xwe damezrîne. Bi rêya vê rêxistinê, seferberiya leşkerî, siyasî, aborî û çandî dest pê dike. Rêberiya neteweyî ne tenê takekesek e – ew îradeya serxwebûnê ye ku di îradeya kolektîfî de krîstalîze bûye. Rêxistin forma saziyî ya vê îradeyê ye.”

Sera: “Erê, wekî hevalê te Rodî dibêje: Gava mirov li panaroyek siyasî ya Kurdan dinêre, dibîne ku ev refleksa Gerdûnî çawa hatiye xerabkirin. Ocalan û PKK xwe di heman demê de wekî rêberê rêxistinê, wekî rêberê gel û wekî hilgirê tevgera neteweyî pênase dikin. Lê ev pênase di pratîkê de nabe sedema serxwebûnê, lê dibe sedema entegrasyonê bi hêzên dagirker re. Hesretên dîrokî yên gelê Kurd li ser vê xetê vala dibin.”

Nûjîn: “Rêberiya neteweyî sê fonksiyonên bingehîn hene: dîtina sîyasî, rêxistina leşkerî-sîyasî û seferberiya aborî-çandî. Rodî mînakên pir guncaw tîne: Ji Cezayîrê heta Vîetnamê, ji Baskiyan heta Erîtreyê – li her derê, ev sêgoşeya fonksiyon, rêxistin û rêberiyê ahengeke dîfalektîk çêkiriye. Rêberan daxwazên gel temsîl kirine, rêxistinan jî têkoşîna pratîkî ji bo wan meşandiye.”

Sera: “Xeta PKK û Ocalan di nakokîyeke bingehîn de ye bi vî rêya rizgarîya gerdûnî re. Armanca serxwebûna neteweyî hatiye terikandin. Li şûna lêgerîna dewletbûnê, têgehek ‘gelê demokratîk’ hate danîn, ku li ser entegrasyonê bi hêzên dagirker re ye. Wekî ku Rodî di gotara xwe de tekez dike, ev retorîk dagirkeriyê nedîtbar dike. Ocalan êdî ne sembola azadiya gel e, lê kesayetê e ku di bin çavdêriya dagirkeran de li Îmraliyê fîkrên alîgirê entegrasyonê pêş dixe.”

Nûjîn: “Rêxistin jî ji rê derketiye. Kaderên PKK’ê xwe xistine nav projeyên sîyasî yên hêzên dagirker û gelê Kurd ji fikra serxwebûnê dûr xistine. Wekî hevalê te Rodî dibêje: Ew êdî ne tevgerê rizgarîya neteweyî ne, lê bûne stûneke piştgirî ya statûya kolonyal a heyî.”

Sera: “Û ya herî xirab: Dagirkerî rewa dibe. Xeta sîyasî ya îroyîn a Ocalan û PKK’ê dagirkirina Kurdistanê wekî rastiyeke dîrokî qebûl dike. Peyvên wekî ‘biratiya gelan’, ‘komara demokratîk’ an ‘gelê demokratîk’ di rastiyê de cureyên nermkirî yên îdeolojiya kolonyal in. Rodî li vir pir zelal e: Van têgîn hesretên gel zordest dikin.”

Nûjîn: “Îradeya gelê Kurd tê betalkirin. Banga azadî û serxwebûnê wekî ‘utopya’ an ‘konsepta kevînar’ tê nîşankirin. Hevalbendî bi dagirker re bûye stratejiyeke sazî. Temsîliyeta

sîyasî, hêza leşkerî û çarçoveya îdeolojîk niha li ser entegrasyonê bingeh digirin.”

Sera: “Ev ne biryareke sîyasî ye, lê îxaneta dîrokî ye. Wekî ku Rodî di beşa dawî de dinivîse: Dema gelekî kolonyalkirî dest ji perspektîfa xwe ya rizgarîya neteweyî berde û tevî dagirker bibe, ev tê wateya ku ew çarenûsa xwe li ser dilovaniya yên din dihêle.”

Nûjîn: “Tiştên ku divê werin kirin, zelal in: Divê ev retorîka alîgirê entegrasyonê were rûxandin û îradeya resen a gelê Kurd li ser bingehê serxwebûnê ji nû ve were rêxistinkirin. Çimku rastiya dîrokî – wekî Rodî tekez dike – ev e: Rizgarîya gelên kolonyalkirî ne bi tevîbûna di projeyên dagirkeran de, lê bi têkoşîneke bi biryar ji bo serxwebûna neteweyî pêk tê.”

Vegeza Malê...

Mafê Çarenûsîyê

Pîştî xwarineke biçûk, ew li ber komputerê rûniştin û dest bi gerandina malperên Kurdî û medyaya civakî kirin. Sera berê hin navnîşan dizanibû. Her çend wê ne Tirkî ne jî Kurdî dizanibû, wê Almanî, Îngilîzî û Îspanyolî biherikîn diaxivî. Nûjîn jî, ji bilî Kurdî, Tirkî, Almanî, Îngilîzî û Fransî dizanî.

Hema berî razanê, ew li metbexê rastî Lîsa, hevala Nûjîn ya hewşê, hatin. Derdora saet dudu êvarî, Nûjîn û Sera çûn razanê ji bo xewek kurt, dema Lîsa derket derve ku bigere.

Roja Yekşemê, piştî şeş saet razanê, bi banga Elîas hişyar bûn. Wî got, ew nêzîk e û Nûjîn vexwend xwarinê. Nûjîn jî Sera şêwirî. Sera got: “Helbet, em herin.” Her sê li xwaringeheke Taylandî civiyan. Hem Nûjîn hem jî Sera jî xwarinên Taylandî hez dikirin.

Piştî xwarinê, serdana vîdeotekê kirin. Ref tije film bûn. Sera filma “Qehreman (Hero)” pêşniyar kir. Nûjîn û Elîas razî bûn. Vegeriyan malê û bi hev re li film temaşe kirin. Sera berê du caran lê temaşe kiribû. Di dema film de, wê bi kelecana qêriya: “Divê mirov li dijî dijmin wiha şer bike!”

Elîas li dijî derket: “Na. Mirov dikare bêyî şer jî gelek tiştan bi dest bixe. Divê mirov hişê xwe li şûna kulmê bi kar bîne.”

Sera pirsî: “Û heger destûr nedin te ku tu hişê xwe bi kar bînî – wê demê çi? Divê tu destên xwe li ser çokên xwe deynî û bêdeng bimînî?”

Elîas demekê fikirî û paşê got: “Şer tê wateya wêranî, êş, talankirin. Divê ew nebin.”

Nûjîn bêdeng li herduyan guhdarî kir.

Sera rûyê xwe da Elîas: “Bifikire, tu li rojava, di metroyê de wekî biyanî an Afrîkî bi tenê yî. Ji ber ku tu dizanî Skinhead li wir hene, tu çekek bi xwe re digerin. Li rawestgehekê, çar an pênc Skinheads dikevin vagona te, ya ku tu bi tenê tê de yî. Tu ê çi bikî? Tu dizanî, dilovanîyê nas nakin – ew ê te heta mirinê lêxin. Wê demê tu ê bibêjî ‘aşî’?”

Elîas bersiv da: “Di rewşeke wiha de, ez ê helbet xwe biparêzim. Lê ev dîsa jî şeran rewşa nake.”

Sera serê xwe hejand: “Bê guman. Lê ma ez im ku şer dixwazim? Kurdan heta îro her tim tenê xwe parastine. Tam ev xeletî ye. Ez dibînim, divê ew êdî êrîş bikin. Divê hêzên kolonyal bi her tiştê ku wan hene, bête derxistin. Kurd ne hewceyî ziman, aborî, çand, sîyaseta wan in. Divê hemî wînda bibin!”

Nûjîn di vê mijarê de bi tevahî li alî Sera bû. Elîas, berevajî, nehat qanîkirin. Ew mirovekî aşîxwaz bû, pasîfistekî bi bawerî bû.

25

Paşê dest bi axaftinê li ser filma *Matrix* kirin. Nûjîn û Sera ji herdu beşan pir bandor bûbûn. “Xwezî Kurd jî şervanên ewqas bêkêmasî hebûna,” wan axîn dikişand.

Elîas li ser Behmen Qubadî (Bahman Ghobadi) peyivî. Wî got, rêzeke wî ya mezin jê re heye, filmên wî çavên mirovan vedikin. Nûjîn û Sera jî Qubadî nas dikirin. Lê ew bawer bûn ku divê li dijî zordestî, îstîsmar û şidetê şer were kirin. Fîlmên Qubadî dibe ku êşa Kurdan nîşan bidin – lê ev êş demeke dirêj e li seranserê cîhanê dihat zanîn. Tenê: Tu kesî tevger nedikir. “Pêwîstî bi kiryanan, kiryanan heye!” Sera got.

Fîlma “Qehreman” ji aliyê Zhang Yimou ve hatibû derhênerkirin û li DYA’yê ji aliyê Quentin Tarantino ve hatibû pêşkêşkirin. Wekî tê zanîn, Çîn di dîrokê de li heft herêman, bi heft keyaniyan ve hatibû dabeşkirin. Di sala 221 B.Z. de, Qin Shi Huang herêmên din dagir kir û ew di bin Xanedana Qin de kir yek. Bi vî awayî wî şerên di navbera birayan de bi dawî anî û Împeratoriya Çînê damezirand. Ji wê demê ve – ji bilî serdema Mao – êdî şerên navxweyî yên Çînî tunebûn.

Peyama sîyasî ya film tekez dikir ku divê takekes îdealên xwe yên şexsî ji bo qenciya giştî berdin. Hin rexnegiran Zhang Yimou tawanbar kirin ku ew piştgirî dide rejîmên otorîter, hetta komkujiya li Meydana Tiananmen rewa kiriye.

Di film de, îdealên Konfuçyûsî li pêş bûn: Divê ferd xwe ji bo civakê feda bike. Xwestekên şexsî wekî xweperestî dihatin dîtin heger ji bo qenciya giştî xizmet nekirana.

Sera cara sêyemîn li “Qehreman” temaşê kir. Ew ji aliyên teknîkî yên film jî bi coş bû. Banderên taybet ji aliyê hilberînerên *Matrix* ve hatibûn çêkirin.

Nûjîn jî bi eleqe û kêfxweşî li film temaşê kir. Dema ku wan li ser wê peyivîn, wê got: “Kurd li pênc beşan perçe bûne. Rêxistin û partiyên wan divê bêne yekkirin. Şîdet li dijî dijmin – erê. Lê di nav Kurdan de divê tu şîdet tune be. Heger demokrasî hebe, şîdet dînîti ye.”

Elîas got, ew mîna Îsa difikire: “Heger yek li aliyekî rûyê te bixe, aliyê din jî jê re bigire.”

Sera bersiv da: “Ez nikarim tu carî wiha bikim! Binihêre, heta piştî Îsa jî, mirovan li hev xistine – Protestan û Katolîk, Sunî û Şîe, Misilman û Xiristiyan... Ev şerên bêwate ne. Ez jî li dijî şerên wiha me. Lê têkoşîna me rewa û dadmend e – li dijî zordestî, îstismar û şîdetê. Her kesê ku xwe mirov bi nav dike, divê piştgirîya me bike!”

Elîas bi rûyekî cidî got ku ew her cure terorîzmê red dike.

Nûjîn got: “Teror peyveke bi eslê Latînî ye. Ew ji 'terrere' tê û tê wateya 'tirsandin'. Terorîzm jî sîstematîzekirina kiryarên

şexsî ye bi armanca gihîştina armanceke sîyasî.” Paşê ew li ber komputerê rûnişt û zêde kir:

“Li gorî Biryarnameya Neteweyên Yekbûyî ya 1514 (XV) ya 14’ê Kanûna 1960’î:

- *Hemî gel mafê wan ê çarenûsî heye. Di bikaranîna vî mafî de, ew rewşa xwe ya sîyasî bi serbestî diyar dikin û pêşveçûna xwe ya aborî, civakî û çandî pêk tînin.*
- *Ji bo ku gelên girêdayî bikarin mafê xwe yê serxwebûna tam bi awayekî aştîyane bi kar bînin, divê hemî çalakîyên çekdarî û tedbîrên zordar ên li dijî wan bîn bidawîkirin. Divê yekparçeyîya neteweyî were rêzgirtin.*”
- “Û li gorî Biryarnameya 2708 (XXV):
- *Gelên ku serxwebûna wan ji aliyê hêzên kolonyal ve tê astengkirin, mafê wan heye ku bi hemî rêyên di destê wan de xwe biparêzin.*”

27

Nûjîn berdewam kir:

“Tevgera neteweyî ya Kurd, wekî ku tê dîtin, ji destpêkê heta dawiyê rewa û rastdar e. Ji tevgereke ku heta taksiyekî jî nerevandiye, peyva ‘terorîst’ were dayîn, ji alîyê hiqûqî ve nayê qebûlkirin. Em li ser têkoşîna ji bo mafan, li ser berxwedanê diaxivin – ne terorîzmê.”

Elîas bersiv da: “Na. Li ku şîdet hebe, xwîn dirije, mirov dimirin, êşên mezin çêdibin. Di her du şerên cîhanê de, bi mîlyonan mirin, bajar hilweşîyan, mirovên bêhejmar êşên nediya dîtin.”

Sera bi çavên geş peyivî: “Rast e! Lê ma em bûn ku ev kir? Ev sîstem ji aliyê cîhana rojavayî ve hate afîrandin. Li aliyekî, di şerên wan de mîlyonan mirin, li aliyê din, di berxwedana PKK’ê de pêncî hezar e. Em li dijî zordestên Tirk, Fars û Erebb radibin – çawa ku ew berê li dijî Hîtler rabûn. Têkoşîna wan wekî ‘berxwedan’ tê hesibandin, ya me wekî ‘terorîzm’ tê binavkirin. Û piraniya miriyan Kurd in, ku ji aliyê Tirkan ve hatine kuştin. Helbet em naxwazin şer bikin. Lê Erebb, Tirk û Fars ji Kurdan çî dixwazin? Tevî axa wan a dewlemend, Kurd yek ji gelên herî feqîr ên cîhanê ne. Bes e! Bila Kurdan azad bikin, da ku ew rîya xwe bi xwe biçin!”

Dengê Sera tûjtir bû: “PKK ji bo dozeke dadmend e. Lê rêça wê ya komûnîst û kuştina kesên ku cuda difikirin di nav rêzên xwe de, nayê qebûlkirin. Ger PKK netewperest bimana û bi tasfiyeyên navxweyî mirovan winda nekira, ez ê ne li dijî wê bûma – hetta min ê piştgirîya wê bikira. Lê pênasêya terorîzmê bi her awayî ne zelal e. Ma şer ne teror e? Ma ew bi tirsê nayên meşandin? Gelo ji aliyê takekesan ve be an ji aliyê civakan ve be – ferq çî ye? Terorîstên herî mezin dewleta Tirk, Hîtler, Seddam in. Li dijî wan jî bo azadiyê şer kirin berxwedan e. Ka ev têkoşîn li çîyan be, li bajaran be, takekesî be an kolektîf be – ferq nake. Di dawiyê de mirov dimirin.”

Wê kurt sekinî, paşê berdewam kir:

“Kurd bêbext in. Ger PKK ne komûnîst bûya, lê wekî UÇK alîgirê Amerîka bûya, tu kesî nedigot terorîst. Çawa dibe bila bibe... PLO, ANC, IRA, ETA – ew hemî berê di lîsteyên terorê de bûn. Û îro? Ma kesek hîn dibêje terorîst? Mijar li ser hêz û serkeftinê ye. Heger PKK serketî bûya û Kurdistan rizgar bikira, tu kesî nedigot terorîst. Danîna PKK’ê wekî

rêxistina terorîst ji aliyê Rojava ve, bi temamî motîfasyoneke sîyasî ye.”

Nûjîn bi baldarî li Sera guhdarî kir. Her peyv bi fikir bû, her hevok giranîyek hebû. Wê dest bi hestkirina sempatiyeke mezin ji Sera re kir. Wê fam dikir. Danîna PKK’ê di lîsteyên terorê de jî sedemên xwe hebûn – çalakiyên şîdetê li Ewrûpayê, zexta di nava rêxistinê de ev etîket rewa dikir. Lê wê dikarî Elîas jî fêm bike. Rewşa Kurdan bi rastî zehmet bû. Ew bi rejîmên zordest ve hatibûn dorpêçkirin. Birçîtî, tîhnî, xizanî...

29

Gelê Kurdistanê perîşan bû. Nekarîbû xwe biparêze û li cîhanê dewletek nedît ku xwe bispêre. Nûjîn ev yek pir baş dizanibû. Mirovê birçî ne dikare sîyasetê bike, ne jî felsefeyê bike. Ji ber vê yekê wê hîs kir ku divê ew bi Sera re tiştêkî bike. Lê divê ew ji ku dest pê bike?

Elîas Gandî wekî mînak anî. Sera yekser gotina wî birî: “Gandî aşîxwaz bû, lê nekarî pêşî li mirina bi hezaran bigire. ETA, IRA, ANC, PLO, Nîkaragua, El Salvador... Min dikarî gelekên din jî bibêjim, lê ne hewce ye. Hemî neçar man dest bavêjin şîdetê. Ma şerê Îraqê xirab bû, ji ber ku dihat xwestin Seddam û Hîtler werin hilweşandin? Erê, mirov mirin. Lê rewş di bin Seddam û Hîtler de çawa bû? Gelo Kurd dikarin Enfal û Helebce jibîr bikin? Gelo Cihû dikarin hovîtiya Hîtler jibîr bikin? Tirk heta zimanê me jî li me qedexe dikin. Ma tu dikarî vê fêm bikî?”

Dengê Sera dilerizî: “Gava Kurd xwe diparêzin, ev yek yekser wekî ‘terorîzm’ tê binavkirin. Rojava vê yekê red dike – lê bi xwe xwîna pêncî mîlyon mirovî li destên wan e. Ew cinawirên wekî Hîtler, Mûsolînî, Franko, Seddam diafirînin – û gava wan hildiweşînin, jê re dibêjin ‘berxwedan’. Wê demê

ew jî terorîzm e. Ma barbariya li Kurdistanê îro ji ya di bin Seddam an Hîtlêr de cuda ye? Tirk hebûna me înkâr dikin. Wekî gel me nas nakin. Ziman, çanda me qedexê dikin.”

Di wê gavê de, Lîsa hat hundir. Elîas rabû ser piyan: “Ez niha diçim,” got û xatir xwest.

Nûjîn, Sera û Lîsa çûn metbexê. Lîsa sêwirana modayê xwendibû. Li Prenzlauer Bergê wê dikanekê elegant bi rê ve dibir, li wir sêwiranên xwe yê taybet difirotin. Di warê kar de pir geriyabû: Parîs, London, New York, Mîlano, Berlîn... Di her bajarî de apartmanekê du-odeyî hebû. Ji ber vê yekê wê gelek caran cih diguherand. Di hin mehan de, Nûjîn bi tenê li malê bû. Heger kirêdarekî ji bo odeya Lîsa peyda biba – baş. Heger nebûya jî, pirsgerêk nebû.

Nûjîn tu carî bi Lîsa re li ser Kurdan an mijarên sîyasî nepeyivî. Ew Nûjînke pir bedew bû – dirêj, bi porê kurt, tam mîna Carrie-Anne Moss di *Matrix* de. Tenê Moss hinekî kurttir bû. Li Berlînê, Nûjîn beşdarî hin pêşandanên modayê yê Lîsa bûbû, lê wê tu carî nexwestibû bibe model.

Aştîxwaz û Şoreşger – Anatomiya Diyalogekê

Mehêk şûnda, Nûjîn fêm kir ku ew ji Elîas hez kiriye. Tam nedizanî çawa çêbû. Di rastiye de, awayê aştîxwaz ê Elîas ne li gorî tîpa wê bû. Lê dilnizmiya wî – belkî jî bedewiya wî – ew efsûn kiribû. Elîas roja îne destûr girtibû, da ku ew dawiya heftêyê bi hev re li Pragê derbas bikin.

Sera zehmet dikişand ku fêm bike Nûjîn çawa ewqas zû ji Elîas hez kiriye. Lê divê wê çi bikira? Mirov azad bû – lê azadî di heman demê de berpirsiyarî jî bû. Sera ji Nûjîn wekî xwişkek hez dikir. Wê nexwest ku dilê wê bişkê an êş were dayîn.

Elîas bîst û heft salî bû û Zanista Kompûterê xwendibû. Zanîna wî ya kompûterê pir baş bû, lê eleqeya wî ya sereke mafên mirovan bû. Ew îdealîst bû.

31

Salekê, wî li Etiyopyayê li cem apê xwe stajek kiribû. Apê wî, Leo Paulson, karsazekî navdar ê li wir bû – yekê karîzmatîkî û bavê sê zarokan bû. Di malê de, xizmetkareke Etiyopî ya derdora bîst û pênc salî hebû, navê wê Amara bû. Ew bedew û jêhatî bû.

Şevêkê, Amara li ser daxwaza Elîas xwarineke Etiyopî ya kevneşopî çêkir. Ew ewqas xweş bû ku mirov têr nedikir. Piştî xwarinê, Amara zarok birin razanê. Di vê navberê de, Leo Paulson û jina wî çûbûn serdana hevalan. Ji ber ku Elîas li malê bû, Amara neçar ma ku bimîne. Ew zewicî bû û dayika du zarokan bû.

Piştî ku zarok razan, Amara derket derve. Elîas bi tenê li metbexê bû. Dema Amara xwest biçe, Elîas pirsî: “Ma çawa ye em cixareyekî bi hev re bikişînin?” Amara razî bû. Çûn bexçeyê, cixareyên xwe vêxistin û dest bi sohbetê kirin.

Elîas mehan bû ku Amara ferq kiribû. Amara jî bi çavên xwe yê bedew li Elîas dinêrî – wekî ku di navbera wan de kişandineke bêdeng hebû. Elîas jixwe evîndarê wê bûbû. Amara got: “Ev nabe. Malbata min heye.” Lê Elîas dev jê berneda. Tevî ku Amara nexwest jî, nikarî xwe bigire – û bi Elîas re razayê.

Etiyopya yek ji welatên herî feqîr ê cîhanê bû; gelekî ku mîna Kurdan êşên mezin dîtibû. Elîas dixwest li Etiyopyayê bimîne, ger Amara dev ji mêrê xwe berde. Piştî çend hevdiştinên dizî, Amara rojekê nehat ser kar. Dema ku teselîya Elîas zuwa bû, ew vegeriya Berlînê. Gelo qeder bû an tesaduf – Elîas niha evîndarê Nûjîn bû.

Nûjîn û Elîas li Caffé Milena li Pragê rûniştibûn. Milena evîndara Kafka bû. Avahiya dîrokî ya ku kafê tê de bû, bi qasî bajêr bi xwe efsûnî bû. Diviyabû mirov hilkişîya qata yekem. Ji wir dûmenek spehî li ser demjimêra stêrnasî û qada bazarê hebû. Di vê hawîrdora xweş de, Nûjîn û Elîas li ser Kurdan peyivîn. Lê Elîas li ser nêrînên xwe israr kir. Nûjîn dilşikestî bû. “Mirov çawa dikare ewqas serhişk be?” wê fikirî.

32

Nûjîn hewl da ku bi mînakên Hitler û Seddam rave bike. Lê Elîas Ewrûpayekî rojavayî yê tîpîk bû. Li rojava her tişt baş bû. Şer xilas bûbûn, mirov di nav refahê de dijîyan. Ji bo Nûjîn, projeyên mafên mirovan ên Elîas bêfeyde bûn. Wî mirovan fêrî masîgirtinê nedikir – lê rasterast masî pêşkêşî wan dikir. Her çend Nûjîn hin fikirên wî mantiqî dîtî jî, wê nekarî ya bingehîn bigihîne wî.

Nûjîn yek ji dijberên herî bi biryar ên şidetê bû. Lê berxwedan bêyî têkoşîn, bêyî çalakî çawa dikarî were rêxistinkirin? Ma wê hêzên kolonyal bi dilê xwe vekişînin? Pêncî hezar mirov miribûn – û dîsa jî zimanê Kurdî hîn qedexe bû. Loma divê hîn zêdetir xwîn birîje. Vampîr têr nedibûn. Kurd gelekî pir paşdemayî bûn. Kurdistan hîn jî di feodalîzmê de dijîya. Mirov çawa dikarî bigihîje wan?

Dema Nûjîn li ser van hemîyan difikirî, ew li PKK'ê matmayî ma. PKK'ê karîbû tipa Kurdî ya bi bandora feodal rêxistin

bike. Lê wê demê komên çep ji binî radibûn, û Stalînîst an Maoîstbûn modayek bû. Sera rast digot: Bext tu carî li Kurdan nebûbû.

PKK dikarîbû ji bo serxwebûnê şer bike, da ku serwerîya sîyasî, leşkerî, çandî û aborî ya hêzên kolonyal bi dawî bîne. Wê dikarîbû integrasyona bazara Kurdistanê pêş bixista û wê bi nîrxên rojavayî yên wekî aboriya azad, serweriya hiqûqê û demokrasî ve biçek bikira. Helbet, PKK dikarîbû bibe tevgerêke bingehînparêz mîna Talîbanê jî. Dibe ku Kurd bi rêça Marksîst a PKK'ê hinekî bi şens bûn. Lê Nûjîn bi Marksîzmê bawer nedikir. Bi navê dîktatoriya proleterayê gelek mirov hatibûn kuştin. Mîna Sera, wê ji her cure dîktatorîyê nefret dikir.

33

Biryara Nûjîn: Bi Dil Ber Bi Kurdistanê ve

Elîas ji rewşa derûnî ya Nûjîn xemgîn bû. Ji bo wî zelal bû: Di serdema gera fezayî û ragihandinê de, divê Kurd pêşî bibin yek û paşê medyayê bi bandor bikar bînin da ku gav bi gav ber bi serxwebûnê ve biçin. Her tişt pîrsgirêka pêvajoyê bû. Elîas got: “Divê Kurd bisebir bin.” Lê Nûjîn bi hêrs bersiv da: “Kurd sed sal e di bin qendaxa Tirkîyê de tîn pelçiqandin. Bes sebir!”

Nûjîn rûyê xwe da Elîas: “Mînak li Almanyaya Rojhilat û Rojava binêre,” got. “Alman tenê çil sal ji hev cuda bûn – û dîsa jî heta îro bi pêşdarazîyan dijîn, li hev dibêjin ‘Ossî’ û ‘Wessî’. Dibe ku ev jî rave bike çima PKK, KDP û YNK nikarin bi hev re bîn cem hev. Kurd di beşên cuda de dijîn, wekî ku partîyên welatên cuda bin. Ev xerîbî ye. Hişmendîya neteweyî kêr e. Her kes li partîya xwe, rêxistina xwe,

kariyera xwe difikire – ne li Kurdistanê. Divê tu wekî Alman vê fêm bikî. Willy Brandt çi got? ‘Tiştê ku bi hev re ye, bi hev re mezin dibe.’”

Piştî gotûbêjên dirêj û giran ên li Pragê, Nûjîn û Elîas êvara yeksemê vegeriyan Berlînê. Prag xweş bû, lê Nûjîn sînorekî zelal di navbera xwe û Elîas de danî. Hema ku gihîştin Berlînê, bang li Sera kir: “Ez ji Elîas vediqetim,” got.

Sera rihet bû. “Wî ji bîr bike,” got. “Tiştê ku rojavayî dikin ne tişteki din e ji bilî nezaniyê.”

Nûjîn li dijî derket: “Na, tu xelet î. Min berî çend rojan li internetê xwend ku zêdetirî pênc sed Alman, Îtalî û Brîtanî tevî şervanên gerîla bûne.”

Sera bersiv da: “Lê ew hemî ji ber Komunîzmê li wir in. Ew li ser Kurdan nafikirin, lê li ser îdealên xwe yên taybet difikirin. Komunîzm divê pêşî li Ewropa û Amerîkayê pêk were – Kurdistan di dawiyê de ye. Kurd ne hewce ne cîhanê xilas bikin, lê xwe. Ez eleqedar im bi gelê Kurd ê êşkêş. Em çawa dikarin wî ji lepên Ereban, Farsan û Tirkan rizgar bikin?”

Nûjîn got: “Baş e. Em li ser telefonê pir neaxivin. Çêtir e em sibê hev bibînin.” Û wan axaftin bi dawî kir.

Êvara Duşemê li Caffé Morena civiyan. Payîz bû, rojêke bi tav, xweş bû. Dema Sera hat, hembêza Nûjîn kir û li ser herdu rûyên wê maç kir. Gava rûniştin, Nûjîn got: “Divê em ji bo Kurdan tişteki bikin. Wiha nameşe.”

Sera bersiv da: “Ez bi can û laş amade me. Bêje çi bikim.”

Di hefteyên dawî de, Nûjîn înternet gerandibû, her tişt li ser Kurdan xwendibû, di medyaya civakî de çalak bûbû û beşdarî guftûgoyan bûbû. Ewropa, Kanada, Amerîka, Awistralya, Kurdistan, Almanya, Japon... Kurd li seranserê cîhanê belav bûbûn. Li gorî lêkolînên wê, tenê li Ewrûpayê milyonek û nîv Kurd dijîn – pênc sed hezar ji wan li Almanyayê.

“Em rêxistinekê damezrînin,” Nûjîn got.

Sera pir kêfxweş bû. “Erê! Em vê bikin – lê çi cûre rêxistin? Tecrûbeya me tune ye.”

Nûjîn fikirî: “Bi rastî, piştî şerê bi Elîas re duh min fikir kir ku ez herim Başûrê Kurdistanê û, ger hewce be, tevî Pêşmergeyan bibim. Ez heyranê têkoşîna Mele Mistefa Barzanî me. Min gelek li ser wî xwendiyê. Li pey şopa wî biçim, ji bo min şeref e. Mesûd Barzanî jî karên baş dike. Başûr niha azad e. Ez bawer nakim Tirk bikarin heta Kerkûk, Hewlêr an Mûsilê biçin. Helbet ew dixwazin, lê ne mimkun e. DYA tu carî destûr nade vê yekê.”

“Min li ser têkiliyên di navbera Îsraîl û Kurdan de jî xwend. Îxaneta rastî ji Şah Pehlewî hat. DYA’yê jî xeletî kirin, lê ew di rabirdû de ye. Vê carê ew ê Kurdan nexapînin. Çimkî ev ê li dijî berjewendiyên wan ên li Rojhilata Navîn be. Ew ji ber çavên me yên bedew piştgirî nadin me. Ji bo nefta Mûsil û Kerkûkê wan pênc sal şer kirin û pênc hezar leşker winda kirin. Ew van çavkaniyan nahêlin ne ji Tirkan re ne jî ji Ereban re.”

Sera got: “Erê. Divê em rêxistinekê damezrînin ku tu dijminên wê tune bin – ji bilî Ereban, Farsan û Tirkan. Divê Kurd bi hemî welatan re têkiliyên xwe hebin, tenê ne bi Tirkîyê, Îran û Îraqê re.”

Nûjîn hinekî fikirî: “Na,” got. “Heger jî bo berjewendiyên me be, em dikarin bi wan re jî têkiliyan deynin. Ez bi xwe ne li dijî vê me. Lê pêşî divê ew welatê me biterikînin. Divê em di navbera rejîm û gel de cudahiyê deynin.”

Sera: “Lê Tirk dibêjin: ‘Her Tirk wekî leşker tê dinê.’ Wê demê divê em jî her Tirkî bikin hedef, ne wisa?”

Nûjîn: “Na! Li Tirkiyê 80 mîlyon mirov dijîn. Kurd, Laz, Çerkez, Ermen, Yûnan, Alban... Mirovên baş hene, yên bi zanebûn, yên bê zanebûn, zarok, pîr, mirovên ku ji sîyasetê tu tiştî nizanin. Tenê li Stenbolê çar mîlyon Kurd dijîn. Divê em cûdahiyê deynin.”

Sera li dijî derket: “Lê Tirk gava êrîşî Kurdan dikin, cûdahiyê nakin. Ji ber ku PKK xwe dispêre gel, wan her tiştê ku dihat bîra wan bi gelê Kurd kirin. Pênc hezar gund hatin şewitandin û wêrankirin. Çar mîlyon mirov hatin koçberkirin. Şikence, êş... Serê gerîllayan jêkirin û bi serfirazî li hewayê girtin. Ji guhên wan serên jêkirî tizbî çekirin, gundiyan me neçar kirin ku zibil bixwin, simbêlên wan kişandin. Li qada gund bendek li organên zayînê yên mêran girêdan û li ber çavên her kesî gerandin. Kurdistanê me ya bedew bi erdê re kirin yek. Ma hovîtîyeke mezintir heye? Û em hîn jî bi wan re dilovanîyê dikin. Gunehê bapîrê min, xaltîka min çi bû? Ez dibînim, divê em bi zimanê ku ew fêm dikin bersiva wan bidin. Heger ew hewl bidin deryayê ziwa bikin da ku masiyekî bigirin, wê demê divê em li hember şerê wan ê total li dijî gelê me bi heman dijwarîyê bersiv bidin.”

Nûjîn dîsa bi aramîyeke mezin peyivî: “Em nikarin bibin rêxistineke mîna El-Qaîde an DAÎŞ’ê. Em êrîşî sîvîlan nakin, em mirovên bêserûber nakujin. Em ne terorîst in – em şervanên azadiyê ne.”

Sera bersiv da: “Û ETA û IRA? Tu wan çawa dinirxînî?”

Nûjîn bi fikir bersiv da: “Heger di hin çalakiyan de sîvîl bimirin, mirov dikare – wekî di şeran de – wekî ‘zirara kolateral’ binirxîne. Mîna di şerê Îraqê de. Bi şexsî, ez ETA û IRA balkêş dibînim. Rêxistineke ku xwînê di damarên Tirkên de dicemidîne, dibe ku balkêş be. Lê em di serdema gera fezayî, ragihandin û zeka sînî de dijîn. Divê em rêbazeke bi bandortir, etîktir hilbijêrin. Divê em çalakiyên ku tu kes tê de namire plan bikin, lê yên ku baldariya medyaya cîhanê bikişîne ser me. Divê em medya, înternet û rêyên ragihandinê yên nû bi kar bînin. Gel seferber bikin, çavên wan vekin. Divê em hişê xwe bi kar bînin. Çimku çekê herî mezin ê mirov, hişê wî ye.”

37

Sera bi kelecana pirsî: “Û navê rêxistinê çi be?”

Nûjîn fikirî: “ ‘Tevgera Serxwebûna Kurdistanê’ çawa ye? Tu çi difikirî?”

Sera bêyî dudilî, bi coş bersiv da: “Heger nav bi Kurdî be, wateya wî zêdetir e.”

Nûjîn keniya: “Helbet, min jî wisa fikirî. ‘Hareketa Serxwebûna Kurdistanê’. Bi kurtasî: ‘Serxwebûn’. Di Kurdî de, peyva Serxwebûn têgeheke kûr û sembolîkî ye ku tê wateya azadî, serxwebûn û çarenûsiyê.”

Sera bi meraq pirsî: “Ma te qanûn û bername jî nivîsandiye?”

Nûjîn serê xwe hejand: “Na, hîn na. Ez dixwazim vê bi te re di rojeke aram de amade bikim. Dema ku em bername û qanûnê xilas bikin, em ê wê li hemî medyaya civakî biweşînin. Rêxistin dê bi tevahî xweser be û tu şidetê bi kar

neyne. Armanca me ew e ku em îdeala xwe ya azadî û serxwebûnê bi zelalî û bi biryar bigihînin cîhanê.”

Sera bi biryar bû: “Baş e. Em sibê yekser dest pê bikin.”

Nûjîn razî bû: “Li ser çavan!”

Roja din, ew dîsa hatin cem hev. Wan nivîsa amadekirî di medyaya civakî de weşandin. Piştî demeke kurt, rayedarên Tirkîyê gihîştina herdu aliyan ji Tirkîyê qedexa kirin.

38

Sera bi hêrs got: “Tu dibînî? Li Tirkîyê daxwaza serxwebûnê wekî veqetînparêzî tê hesibandin. Lê me tenê ramanên xwe anîn ziman. Tirk bi rastî zordest û nîjadperestên herî xirab in ku ez wan nas dikim. Ew tu şansê nadin Kurdan.”

Wê rojnameya di destê xwe de nîşan da û zêde kir: “Va li vir binêre! Dibêje: Çareserîya pîrsgirêka Kurd dikare bi pêşveçûna çandî, aborî û civakî – bi derfetên fêrbûna Kurdî û bikaranîna vî zimanî di medya û karûbarên giştî de pêk were. Ev nêrîn ji pêşnûmayê raporeke Tirkîyê ya Parlemena Ewrûpayê ye, ku ji aliyê parlementera Xirîstîyan-Demokrat a Hollandî Ria Oomen-Ruijten ve hatiye nivîsandin. Tu kes li ser pîrsgirêka neteweyî napeyive. Wekî ku Kurd, heger bi zimanê xwe biaxivin û çanda xwe bijîn, ji kolonyalîzm, birçîtî û tîyê rizgar dibin. Ev serxwebûn e? Çima serxwebûna me li me tê qedexekirin? Ya ku wan heye, em jî dixwazin.”

Nûjîn serê xwe hejand: “Tu bi tevahî rast dibêjî. Bêyî azadî û serxwebûnê, ji bo Kurdan xelasî tune ye. Divê em rêxistinekê damezrînin ku heta leşkerê dawî yê hêzên kolonyal venekişe şer bike. Her çend jiyana me têra neke, her çend sed sal bidome – divê em berxwedanekê bidin destpêkirin ku ji nifşê pêş re were veguhestin.”

Qedexekirina malperên wan di ramana Nûjîn de pirsên kûr derxistibûn holê. Hin hevalên wê yên li medyaya civakî wiha kurt kiribûn: “Li ku derê demokrasî tune be, rêyên demokratîk jî tune ne.”

Nûjîn û Sera bi biryar bûn ku her rêyek ji bo serxwebûnê biceribînin. Rêyên demokratîk hatibûn astengkirin. Tekane vebijêrk rêxistinbûna neqanûnî bû – lê ne Sera ne jî Nûjîn nexwestin bi vê rêyê biçin. Wan çî fikirîbû ku mirov wan sûcdar dike? Ma azadî û serxwebûn sûc bû? Ma berxwedana li dijî zordestî, îstîsmar û şîdetê tawanbar bû?

39

Herdu li Ewrûpayê dijiyan, hemwelatîyên Alman bûn. Li Ewrûpayê ne sûc bû ku ramanên wiha bînin gotin. Loma malperên wan tenê li Tirkîyê, Îran û Sûriyê hatibûn sansurkirin – û di nav du rojan de 1.245 car hatibûn vekirin. Ev bi serê xwe jixwe serkeftineke mezin bû.

Sera bi dengê bi biryar got: “Dewleta Tirk dijminê herî mezin ê stratejîk ê Kurdan e. Ne tenê ji bo Bakurê Kurdistanê, lê ji bo sê parçeyên din jî. Başûr herî kêr gihîştîye rewşekê. Pirsgrêka sereke Bakur e, li ku 25 heta 30 mîlyon Kurd dijîn. Loma divê em baldariya xwe bidin ser Bakur. Divê em Bakur bikin Başûr.”

Nûjîn razî bû: “Tu rast dibêjî. Divê tu carî bawerî bi dewleta Tirk û qanûnên wê neyê. Qanûn şikenceyê qedexe dîkin, lê Tirkîye ji bingeş ve dewleteke şikencekar e. Tirkîye bi xwe jî şikenceyekî tenê ye. Tevî ku nîjadperestî li seranserê cîhanê tê mehkûmkirin, artêşa Tirk û partî ji bingeş ve nîjadperest in.”

Sera plan kir ku rêxistinê bi hucreyên sê-kesî rêxistin bike. Her hucre divê neqanûnî be, û kesek divê tenê şeş kesên din

nas bike. Heger kesek were girtin, wê tenê şeş kesên din bêne eşkerekirin. Çalakî divê bi herî zêde şeş kesan werin kirin.

Nûjîn li dijî derket: “Na! Ev pir xeternak e. Ger hucre hev nas bikin, tora wan çêdibe. Ger kesek were girtin, wê her tişt mîna xaniyekî qertan hilweşe. Em ê bernamê û qanûna xwe di medyaya civakî de biweşînin. Hêviya min ew e ku li seranserê cîhanê hucreyên serbixwe yên sê-heya-şeş kesan bi serê xwe ava bibin û çalak bibin. Bi vî awayî, bingeha serhildaneke gel dikare demdirêj çêbibe. Potansîyela medyaya civakî pir mezin e.”

40

Sera ev nêzîkatî rasttir dît: “Heger bi serê xwe çêbibe, dê ecêb be.”

Nûjîn serê xwe hejand: “Bi serê xwe tişteke nabe. Divê em tim û tim bangewazîyan bikin. Tirk wê malperên me her wiha qedexeyî bikin. Em pêşî serî li diaspora Kurd didin. Paşê em ê rêyekê bibînin ku bigihîjin mirovên li Tirkîyê, li Bakur, Rojhilat, Başûr û Rojava Kurdistanê. Ev ne karekî rojekê ye. Dibe ku em hemî jiyana xwe pê re derbas bikin. Dema ku em karê xwe dikin, em ê hemî dema xwe bidin azadîya gelê Kurd. Em ê berxwedanê li dijî qedexeyan, li dijî ne gengaz, li dijî yên qedexekirî ragihînin. Divê hemî cîhan dengê me bibihîze.”

Nûjîn serê xwe tewandibû. Dengê wê hişk bû, lê di hundirê wê de şikestinek hebû:

“Li Tirkîyê, damezrandina rêxistineke ku li dijî yekîtiya neteweyî ya dewletê derdikeve an jî ji bo serxwebûnê ye, wekî sûcek tê hesibandin. Em hemî vê dizanin.”

Sera hinekî pozê xwe kişand, çavên xwe teng kir û bersiv da:

“Herê... Xala 302 a Qanûna Cezayê ya Tirkîyê zelal e: Metirsîya li ser yekîtiya dewletê û yekparçeyîya axê sûc e. Lê ev xal bi taybetî ji bo zordestîya li ser daxwazên siyâsî yên gelê Kurd tê bikaranîn.”

Nûjîn kulma xwe li çokê xwe xist:

“Azadiya ramanê, mafê rêxistinbûnê... Van mafan hem di Destûra Bingehîn a Tirkîyê de hem jî di Peymana Mafên Mirovan a Ewrûpayê de hene. Lê hema ku mirov bi aşitî daxwaza serxwebûnê bike, yekser dozeke cezakirinê tê destpêkirin.”

41

Sera li dûr nêrî, dengê wê nerm bû, lê bi biryar ma:

“Tevgera me aştiyane ye. Li ser dilxwazîyê bingeh digire. Her kesê ku rûpela ‘Armanc’ li ser malpera me piştrast bike, dikare bibe endamê virtual.”

Nûjîn hinekî keniya, lê di çavên wê de cidiyet hebû:

“Endametî tê wateya beşdarî. Mînak, nivîsên li ser serxwebûna Kurdistanê pir bikin, wan çap bikin û li kesên ku kompûterê wan tune belav bikin...”

Sera tiliyên xwe li hev kir û berdewam kir: “Malperên ku naverokên serxwebûnê çêdikin bidin nasîn. Bi Kurdên li seranserê cîhanê re bi rêya WhatsApp, Messenger, Skype, Signal, Telegram re têkiliyê deynin...”

Nûjîn çavên xwe teng kir: “Ji bo gihîştina malperên qedexekirî, amûrên mîna *anonymouse.org* hene. Heger mirov li ser Google binivîse ‘Çawa bigihîje malperên qedexekirî?’, gelek rêbaz têne dîtin.”

Sera rabû ser piyan, dengê wê bilindtir bû: “Çalakiyên şevê, semîner, xwepêşandan... Kursên xwendin û nivîsînê vekin. Gelekî bi hişmendiya neteweyî bi hêsanî nayê birêvebirin!”

Nûjîn serê xwe hejand: “Tevgera me pêvajoyeke ronakbîrî ye – ji jêr ber bi jor ve. Her endamek di heman demê de serok û fêrker e. Li cem me têkiliya rêber-şagirt tune ye.”

Sera rasterast li Nûjîn nêrî: “Em çî bikin jî – divê em haydar bin ku em pêşî ji bo xwe dikin. Dema xwe divê em bi tiştên bêwate winda nekin.”

Nûjîn hêdî, lê bi giranî peyivî: “Em ne partî ne. Ne rêxistin in. Em tevgerêke gel a bi tevahî serbixwe ne. Endamên me dikarin piştgirî bidin partî an rêxistinên din.”

Sera kulma xwe danî ser dilê xwe: “Lê armanca me zelal e: Bidawîkirina dagirkerîyê li Kurdistanê. Enerjiya me divê xizmeta vê rêyê bike.”

Nûjîn nefeseke kûr kişand.

“Îtaeta sîvîl rêya me ye.”

Wê iPad girt destê xwe û formên îtaeta sîvîl xwend:

- Greva rûniştinê
- Dagirkirin
- Banga greva giştî
- Komkirina îmzeyan
- Derbaskirina sînor
- Piştgirîyên qedexekirî
- Redkirina bacê
- Redkirina leşkerîyê

- Civîna bê destûr li qada giştî
- Belavkirina weşanên sansurkirî
- Redkirina kontrola nasnameyê
- Necîhata li banga dadgehê
- Destwerdana li ser milkê giştî bê zîrar
- Boykota merasîmên dewletê
- Rêxistinkirina xwepêşandanên bê destûr
- Bêrêzkirina li qedexeyên axaftinê li qada giştî
- Boykota xerîdarî ya hin berheman
- Berdana postên giştî
- Protesto li cihên sîmbolîk

Sera, bi hêsirên di çavan de, lê wekî her gav serbilind:

“Nasnameya me zelal e: **Ol, bawerî, îdeolojî, partî û rêxistina her endamêkî: KURDISTAN e.**”

Tenêbûna Gelekî: Gengaziya Dîplomatîk a Kurdistanê

Sera bextewar bû – pir bextewar. Wekî ku gihîştibû armanca xwe, wekî ku Kurd azad bibûna û serxwebûna xwe ragihandibûna. Sê meh şûnda, hucreyên yekem hatibûn damezrandin, qanûn û bernameya “Hareketa Serxwebûna Kurdistanê” hatibû qedandin. Lê ew hîn neçûbûn kolanan; tu çalakî tunebûn.

Êvareke Çarşemê, Elîas bang li Nûjîn kir. Wî xwest li ser rêxistinê biaxive.

Nûjîn bi biryar bû: “Na,” got. “Êdî tu tişt ji bo axaftinê tune ye. Heta ku tu bi vê dozê bawer nekî, tu nikarî di vê rêyê de tişteki bikî. Em vê tenê bi kesên ku bi rastî bawer dikin dikin. Xema xwe nexwe.”

Elîas bi dilpakî bersiv da: “Tu rast dibêjî. Ez ne kesek im ku bikaribim bikujim an kesekî birevînim. Lê min dikarîbû ji aliyê siyasî ve piştgirîya we bikira.”

Elîas bi heweseke mezin bi Nûjîn ve girêdayî bû. Ji bo wê ji her tiştî re amade bû. Lê tam ev tişt bû ku Nûjîn nexwest.

“Doza Kurd ji hestên şexsî girîngtir e,” wê got. “Çêtir e tu li cihê xwe bimînî.” Û wê telefon danî.

Di wê gavê de, di bîra Nûjîn de sîmayên Ocalan û Mele Mistefa Barzanî derketin holê.

Li gorî protokolên axaftinê, Ocalan carekê alîkariya brîtanîyekî red kiribû, dema hat Şamê. Yekî din li ser wî gotibû: “Polîtîkaya wî heye, lê aborîya wî tune ye.” Lê ji bo Nûjîn, tam aborî qada herî krîtîk bû, ya ku divê paralelî têkoşîna azadiyê bihata meşandin. Ger Rojava ji ber berjewendîya xwe amade bû ku alîkarî bike, divê ev piştgirî bihata qebûlkin.

Barzanî jî, bi salan ji bo bidestxistina alîkarîya ji DYA û Îsraîlê têdikoşîya.

Nûjîn ji xwe pirsî: “Divê têkiliyên me yên navneteweyî çawa bin?”

Helbet gelên cîhanê – ji bilî Tirk, Erebi û Farsan – ne dijminên Kurdan bûn. Lê divê çi bihata kirin, da ku bi kêmanî bi welatên Cîhana Yekem re têkiliyên dostane werin avakirin?

Eşkere bû ku Kurdan hewceyî alîkarîyê bûn û bi tenê nekarîn serxwebûnê bi dest bixin. Ma wê xeletî kiribû dema Elîas red kir? Ew ne bawer bû.

Heta ku hêzên global – yanî dewletên bibandor ên wekî DYA, Brîtanya, Fransa û Almanya – piştgirî nedabana serxwebûna Kurdistanê, ev daxwaz çiqas xurt jî bûya, wê nehatiba bihîstin. Helbet, divê Kurdan karê xwe yê malê bikin, lê berjewendiyên van welatan nehatiba paşguhkirin. Heger li gorî berjewendiyên DYA'yê bûya, ew dikarin di rojekê de deh Kurdistanên cuda damezrînin. Heger mirov bixwaze li gorî sîstema global tevbigere, divê mirov berjewendiyên van dewletan li ser welatê xwe jî li ber çavan bigire. Wekî din, ev rê nedihat meşandin.

Sera, berevajî, ji destpêkê ve di helwesta xwe de zelal bû: “Elîas bêfeyde ye. Wê bibe bar li ser me. Ew astengî ye. Her kesê di komê de divê bi can û dil bi vê dozê bawer bike. Hêvîkirina alîkarîyê ji DYA û Îsraîlê tiştekî din e.”

Nûjîn serê xwe hejand: “Tu rast dibêjî. Berî her tiştî divê em hêza xwe bi xwe kom bikin. Tenê wê demê wê DYA, Îsraîl û Rojava ji ber berjewendiya xwe nêzî me bibin. Welatê me dewlemend e. Demokrasî dikare li Rojhilata Navîn tenê bi rêya Kurdan were.”

Barzanî ewqasî çûbû, ku carekê gotibû: “Ez amade me bibim eyaleta 51 a DYA'yê.”

Alîkariya yekem a ji DYA'yê moralê Barzanî xurt kiribû. Zanîna ku hêza herî mezin a cîhanê li pişt wî ye, ewlekarî dida wî. Heta wî gotibû: "Heger DYA me ji ber guriyan biparêze, ez amade me ku li gorî polîtîkaya wan tevbigirim." Bi piştgirîya têr, wî dixwest zewiyên petrolê yên Kerkûkê bigire û xebata wan bide şirketên petrolê yên Amerîkî. Lê wî nedizanî ku DYA dê bi Şah Pehlewî re îxaneta li wî bikin.

Nûjîn li ser Barzanî, DYA û Îsrâîlê gelek xwendibû. Wê dizanibû ku divê ew baldar be. Têkiliyên navneteweyî ji bo jiyanê girîng bûn.

Wê fêm kiribû: Tu dewlet ji bo xêrxwazîyê alîkarî nake – lê tenê û tenê ji ber berjewendiya xwe.

Kîssînger bersiva nameyeke Barzanî dabû:

"Em ne saziya alîkarîya civakî ne."

Barzanî bi salan şûnda gotibû: "Em ji aliyê hevalên xwe ve hatin rûxandin. Heger min zanîbûya ku wê wisa bibe, min ê tu carî bawerî bi DYA nehanîba."

Dema Nûjîn van gotinan dixwend, tiştek di hundirê wê de qulipî. DYA ne hêza parastinê ya Kurdan bû. Lê bi bingeş ve ew jî li dijî serxwebûna wan nebûn. Ji bilî hêzên dagirker – Ereb, Fars û Tirk – tu dewletek li cîhanê nikaribû bi cidî li dijî azadiya Kurdistanê be.

Çiqas Nûjîn nameyên ku Barzanî ji Nîxon, Kîssînger û paşê ji Serok Jîmmy Carter re nivîsandibûn dixwend, çavên wê ewqas tijî hêşir dibûn.

Elîas bi eşq û heweseke mezin bi Nûjîn ve girêdayî bû. Ji bo wê ji her tiştî re amade bû. Lê tam ev yek bû ku Nûjîn nexwest.

“Doza Kurd ji hestên şexsî ji min re girîngtir e,” wê got. “Çêtir e tu li cihê xwe bimînî.” Û wê telefon danî.

Di wê gavê de, di ramanên Nûjîn de sîmayên Ocalan û Mele Mistefa Barzanî derketin holê.

47

Ocalan li gorî protokolên axaftinê, carekê alîkariya Brîtanîyekî red kiribû, dema hat Şamê. Yekî din li ser wî gotibû: “Polîtîkaya wî heye, lê aborîya wî tune ye.” Lê ji bo Nûjîn, tam aborî beşa herî krîtîk bû, ya ku divê paralelî têkoşîna azadiyê bihata meşandin. Ger Rojava ji ber berjewendiya xwe amade bû ku alîkarî bike, divê ev piştgirî bihata qebûl kirin.

Barzanî jî, bi salan ji bo bidestxistina alîkarîya ji DYA û Îsraîlê têdikoşiya.

Nûjîn pirsî ji xwe: “Divê têkiliyên me yên navneteweyî çawa bin?”

Helbet gelên cîhanê – ji bilî Tirk, Erebi û Farsan – ne dijminên Kurdan bûn. Lê divê çi bihata kirin, da ku bi kêmanî bi welatên Cîhana Yekem re têkiliyên dostane werin avakirin?

Eşkere bû ku Kurdan hewceyî alîkarîyê bûn û bi tenê nekarîn serxwebûnê bi dest bixin. Ma wê xeletî kiribû dema Elîas paşve vegerand? Ew ne piştrast bû.

Heta ku hêzên global – yanî dewletên bibandor ên wekî DYA, Brîtanya, Fransa û Almanya – piştgirî nedabana serxwebûna Kurdistanê, ev daxwaz çiqas xurt jî bûya, wê dengê mezîn nedîtiba. Helbet, divê Kurdan karê xwe yê malê bikin, lê berjewendiyên van welatan nehatiba paşguhkirin. Ger li gorî berjewendiyên DYA'yê bûya, ew dikarin di rojekê de deh Kurdistanên cuda damezrînin. Heger mirov bixwaze li gorî sîstema global tevbigere, divê mirov berjewendiyên van dewletan li ser welatê xwe jî li ber çavan bigire. Wekî din, ev rê nedihat meşandin.

Sera, berevajî, ji destpêkê ve di helwesta xwe de zelal bû: “Elîas bêfeyde ye. Wê bibe bar li ser me. Ew astengî ye. Her kesê di komê de divê bi can û dil bi vê dozê bawer bike. Hêvîkirina alîkarîyê ji DYA û Îsraîlê tiştekî din e.”

Nûjîn serê xwe hejand: “Tu rast dibêji. Berî her tiştî divê em hêza xwe bi xwe kom bikin. Tenê wê demê wê DYA, Îsraîl û Rojava ji ber berjewendiya xwe nêzî me bibin. Welatê me dewlemend e. Demokrasî dikare li Rojhilata Navîn tenê bi rêya Kurdan were.”

Barzanî ewqasî çûbû, ku carekê gotibû: “Ez amade me bibim eyaleta 51 a DYA'yê.”

Alîkariya yekem a ji DYA'yê moralê Barzanî xurt kiribû. Zanîna ku hêza herî mezin a cîhanê li pişt wî ye, ewlekarî dida wî. Heta wî gotibû: “Heger DYA me ji ber guriyan biparêze, ez amade me ku li gorî polîtîkaya wan tevbigirim.” Bi piştgirîya têr, wî dixwest zewiyên petrolê yên Kerkûkê bigire û xebata wan bide şîrketên petrolê yên Amerîkî. Lê wî nedizanî ku DYA dê bi Şah Pehlewî re îxaneta li wî bikin.

Nûjîn li ser Barzanî, DYA û Îsraîlê gelek xwendibû. Wê dizanibû ku divê ew baldar be. Têkiliyên navneteweyî ji bo jiyanê girîng bûn.

Wê fêm kiribû: Tu dewlet ji bo xêrxwazîyê alîkarî nake – lê tenê û tenê ji ber berjewendiya xwe.

Kîssînger bersiva nameyeke Barzanî dabû:

“Em ne saziya alîkarîya civakî ne.”

Barzanî bi salan şûnda gotibû: “Em ji aliyê hevalên xwe ve hatin rûxandin. Heger min zanîbûya ku wê wisa bibe, min ê tu carî bawerî bi DYA neanîba.”

Dema Nûjîn van gotinan dixwend, tiştek di hundirê wê de qulipî. DYA ne hêza parastinê ya Kurdan bû. Lê bi bingeş ve ew jî li dijî serxwebûna wan nebûn. Ji bilî hêzên dagirker – Ereb, Fars û Tirk – tu dewletek li cîhanê nikaribû bi cidî li dijî azadîya Kurdistanê be.

Çiqas Nûjîn nameyên ku Barzanî ji Nîxon, Kîssînger û paşê ji Serok Jîmmy Carter re nivîsandibûn dixwend, çavên wê ewqas tijî hêşir dibûn.

Kurd gelekî bindest bûn. DYA û Îsraîlê diviya – bi navê mirovahîyê – Kurdên ku ji aliyê dijminan ve hatibûn dorpêçkirin, bi tenê nehiştina. Lê ne DYA ne jî tu dewleteke din wê bi bêxwexwazî alîkarîya Kurdan nekira – qet ne ji ber çavên bedew an armancên esîl. Çimku cîhan cîhana berjewendiyan bû, ne saziya alîkarîya civakî, ne Caritas.

Prensîba çarenûsîyê piştî Şerê Cîhanê yê Yekem bi Danezana 14 Xalî ya Woodrow Wîlson ketibû nav hişmendiya

navneteweyî. Armanç ew bû ku di navbera gelan de aştî were çêkirin û mafê çarenûsîyê ji her gelekî re were dayîn.

Bi Peymana Sêwrê re, serxwebûna Kurdistan bi qismî hat qebûlkirin – ji bo yekem car di dîrokê de, belgeyeke navneteweyî bendek li ser hebûn û paşeroja sîyasî ya gelê Kurd dihawand. Lê zû Peymana Lozanê ket merîyetê û sozên Sêwrê di arşîvên tarî yên dîrokê de winda bûn. Lozan mafên Kurdistan paşguh kir û pêkhatîyeke hêzê ya nû ava kir. Rewşa îroyîn encameke rasterast a vê şikestina dîrokî ye.

50

Nûjîn haydar bû. Wê dizanibû ku divê ew vê pêvajoya dîrokî bi kûrahî lêkolîn bike. Pirsên wekî “Çima Kurd li Lozanê nehatin temsîlkirin?”, “Kê ew derxist derve?”, “Çi hêzan ev tunebûn pêk anî?” hişê wê mijûl dikirin. Dîtina bersivên van pirsan ne tenê tê wateya têgihiştina rabirdûyê, lê di heman demê de têgihiştina niha û avakirina pêşerojê jî bû.

Di navbera salên 1920 û 1972 de tu têkilî di navbera DYA û Kurdistan de tunebûn. Li gorî Mehmûd Osman, ev têkilî tenê di sala 1972 de dest pê kirin – ew veşartî bûn û ne ji ber motîvasiyoneke sîyasî bûn. Loma CIA bi eşkere bi Kurdistan re nepeyivî. Sedema eleqeya Amerîkî peymanî dostanîyê ya di navbera Îraq û Yekîtiya Sovyetê de bû.

Têkiliyên di navbera Îsraîl û Kurdistan de gelekî kûrtir diçûn. Gotegot hebûn ku malbata Barzanî rehên Cihû hene. Rast be an na – ji alîyê dîrokî ve, Cihûyan herî zêde alîkarîya Kurdistan kiribûn.

Hevaleke Sera carekê jê re gotibû: “Kurd divê pir zêde bawerî bi Cihûyan neynin.”

Nûjîn li ser têkiliyên di navbera MOSSAD û Barzanî de di pirtûkekê de xwendibû, ya ku li London û Sîdneyê hatibû weşandin:

Şerên Veşartî yên Îsraîlê – Dîroka Servîsa Îstîxbaratê ya Îsraîlê (Israel's Secret Wars – A History of Israel's Intelligence Service)

Pirtûk ji aliyê Ian Black û Benny Morris ji Enstîtûya Brookîngs ve bû.

51

Tê de hatibû gotin, ku MOSSAD piştî Şerê Ereb-Îsraîlê yê sala 1967'an bi Kurdan re têkilî danîbû. Piştî peymanê dostanîyê ya di navbera Yekîtiya Sovyetê û Îraqê de di sala 1972'an de, Şahê Îranê bi Serokê DYA'yê Nixon re civînek veşartî li dar xistibû. Sê sal şûnda, bi rêya CIA'yê 24 mîlyon Dolar ji Partîya Demokrat a Kurdistanê re hatibû şandin.

Di wan salên ku Barzanî li dijî rejîma Îraqê serî hildida, ev serhildan ji aliyê hevalbendîya sêalî DYA-Îran-Îsraîl ve hatibû piştgirîkirin. Li gorî pirtûkê, MOSSAD 50.000 Dolar ji Kurdan re şandibû; Yaakov Nimrodî, yê ku rasterast bi Barzanî re di têkiliyê de bû, dabû piştrastkirin ku çekên Sovyetê yên herî nû bigihîjin destê Kurdan. Hebûna alîkarîyên wiha û yên mîna wan Nûjîn hêvîdar kiribû, û wê bi kelecana tiştên ku xwendibû ji Sera re vegot.

Sera li dijî qebûlkirina Elîas di rêxistinê de bû. Wê bawerî bi wî neanî. “Sedema vê ne ew e ku ew rojavayî ye,” wê got, “lê ji ber ku karaktera wî lawaz e. Bi kesekî ku dilê wî ne di dozê de ye, mirov nikare bi rê ve biçe.”

Nûjîn ev yek fêm kir. “Ger mirov bi can û laş li pişt tiştê ku dike neseke, ger ew ji xwe ne piştrast be, çêtir e ku dev jê berde,” wê got.

Sera tekez kir ku rêzeke wê ya mezin ji Mele Mistefa Barzanî re heye. “Lê ez ji rêberên Kurd hez nakim, lê ji Kurdistan û gelê Kurd ê êşkêş hez dikim,” wê got.

“Ku Mesûd Barzanî dibêje, ‘Serxwebûn mafê Kurdan ê herî xwezayî ye,’ dilê min xweş dike. Lê ku heman Barzanî di dawîya konferansa sê-rojî ya Yekîtiya Parlamenterên Ereb li Hewlêrê de dibêje, wan wekî Herêma Kurdistanê ji bo yekîti û hevgerîtiyê bi Îraqîyan re biryar dane – ez vê fêm nakim. Ma me di bin Ereban de têra xwe êş neda? Armanca Kurdan divê ne biratî an yekîtiya qaşo be, lê cudabûn be.”

Nûjîn li dijî derket: “Na. Serok Barzanî li gorî min rîya bavê xwe dişopîne. Tu di cihê wî de çi bikî?”

Vê mijarê Nûjîn bi Hanîfe re jî nîqaş kiribû, ya ku wê bi rêya medyaya civakî nas kiribû. Hanîfe nivîsandibû:

“Ev rîyeke dirêj e. Ev bi gotinên vala yên mîna PKK’ê bi dest nakeve. Başûr divê bi wateya rastîn sîyasetê bike – ne tenê ji bo şeklê. Ku Kurd niha dibêjin ew parçeyekî Iraqê ne, pêdivîyeke stratejîkî ye. Çimku her kes ji serxwebûna we ditirse. Her gavek bi vê tirsê tê şîrovekirin. Heta daxwazên we yên herî rewa jî, bi bêbawerîyê re rû bi rû dimînin – mîna di mijara Kerkûkê de.

Rêber di rewşeke wiha de çi dike? Divê ew ji Kurdan re nîşan bide ku dest ji fikra serxwebûnê bernedaye, û di heman demê de li hember yên din zimanekî ku ewlekarîya sîyasî dide bi kar bîne. Tam ev e ku mirovên li Başûr dîkin. Li aliyekî

dibêjin: ‘Xewna me Kurdistanê serbixwe ye’, li aliyê din: ‘Divê em realîst bin, loma em parçeyek Îraqê ne.’ Ger mirov tenê bibêje ‘Em parçeyek Îraqê ne’, tu kes bawer nake. Lê ger mirov bibêje ‘Şert û merc me neçar dikin’, heta yên bi guman jî xwe ewle hîs dikin.

Bi vî awayî Başûr dikare di berdêla girêdana xwe ya fermî bi Îraqê re hin avantajên bide. Ya girîng ew e, wekî ku Barzanî tim tekez dike: ‘Gelê Kurd mafê xwe yê serxwebûnê diparêze’ – û ku mirov tu îmzeyê nede ku vî mafî sînordar bike. Garantîyeke wiha jixwe bi hiqûqa Amerîkî re lihev nayê. Tu kes nikare ji bo pêşerojê sozên mecbûrî bide. Û heta mirov bide jî, wê tu bandora hiqûqî tune be – ew ê helwesteke şexsî bimîne.

Pirsa sereke ev e: Berî ragihandina serxwebûnê divê çi were kirin? Çimkî mirov nikare di heman demê de serxwebûnê ragihîne, li dijî ambargoyê şer bike, Kerkûkê bigire dest, sazîyan ava bike û sîstemekê damezrîne... Ev ne mîmkun e. Heta DYA jî wê nekarîbû bi hemî van pirsgirêkan di heman demê de serî derxîne.

Tiştê ku divê em ji bîr nekin: Sedemên ku çima hêzên herêmî û Rojava li dijî serxwebûna Başûr in, cuda ne. DYA û welatên rojavayî ne li dijî Kurdistanê serbixwe ne, ya ku pirsgirêkên kontrolkirî çêdike. Çima divê ew bin? Pirsgirêka wan ew e ka gelo ev pirsgirêk kontrolkirî ne.

Bila em pêşî gavên pêwîst biqedînin. Pirsgirêk divê tenê ragihandina serxwebûnê û derbaskirina dorpêça ku li dû wê tê be. Yanî: Heger ragihandina serxwebûnê çêbibe, divê sîstemeke parastinê ya me hebe, ku em bikarin bi hêza xwe êrîşan rawestînin. Di vî warî de, divê Kurdistan bi rastî bibe Îsraîla duyem.

Em bisekinin û bibînin. Hest dikim ku planên DYA'yê yên li Rojhilata Navîn hîn xilas nebûne. Heta em serxwebûna xwe ragihînin, kî dizane çi kevir hîn dikevin tevgerê. Loma ez pir dixwazim ku McCain ser bikeve – çimkî ew di mijarên Rojhilata Navîn de 'baz' e. Her guherîneke tektonîkî li Rojhilata Navîn dê sûd bide Kurdan.

Ez bi şexsî herî kêr li benda qedandina balafirgeha Hewlêrê me. Gelo wê bi rastî bibe baregeheke leşkerî, pir eleqeya min pê heye. Ev dikare nîşanekê bide me li ser armancên stratejîkên DYA'yê li herêma.

54

Damezrandina borsayeke serbixwe li Hewlêrê bi her awayî gaveke pir girîng bû. Hema hema mîna veqetîneke aborî ji Îraqê bû. Gava mirov li hember hêzên navneteweyî wekî yekîneyeke aborî ya serbixwe xwe damezrîne – çiqas realist e ku mirov hîn jî bibêje: 'Em parçeyek Îraqê ne'? Divê mirov retorîka Başûr jî vê perspektîfê binirxîne. Başûr, yê ku heta PKK jî pê dikenî, di rastiyê de sîyaseteke pir jîr dimeşîne."

Azadî di Zîndanê de: Teselîyên Bêdeng ên Jale

Nûjin û Sera çûbûn sînemayê. Piştî hemî nîqaş, xwendin û planan, herdu jî westiyayî bûn. Nêzîkî saet û nîvek piştî banga Elîas, dema Nûjin û Sera nû xwestin xatirê xwe ji hev bixwazin, tîmeke taybet a şazdehesî wan şaş kirin. Polîsan Nûjin û Sera girtin. Lîsa li malê nebû – ew jî bo mehekê çûbû Parîsê. Dozgerîyê biryara girtinê ji bo Nûjin û Sera derxistibû.

Herduyan agahdarîyên berfireh li ser çalakîyên xwe dan polîsan.

“Me ev kir, çimkî em bi doza xwe bawer dikin,” wan got. “Tiştê ku em veşêrin tune ye.”

Polîsan dikarîbûn wan bigirin, lê ji wê zêdetir ne. Ew negihîştin hucreyên din ên rêxistinê.

Nûjîn di medyaya civakî de tim paşnav (pseudonym) bi kar anîbû. Têkiliyên wê yên li wir – bi çend îstîsnayan – tenê bi navên wan ên veşartî (decknamen) nas dikir. Ne navên wan ên rastîn ne jî cihê wan ê rûniştinê dizanî. Wê nikarîbû tu kesî îxbar bike, çimku wê tu kesî bi rastî nas nedikir.

Wê tu carî e-name nestandibû. Her tiştê ku wê kiribû, wê bi eşkere û bi hev re bi Sera re bi rêya înternetê rêxistin kiribû.

Nûjîn û Sera demeke dirêj bû ku tirsaxwe derbas kiribûn. Û bi rastî tiştek ji bo tirsê jî tune bû.

Dema dayika Sera, Jale, li ser bûyeran bihîst, ew wekî cemidî ma.

“Ma divê ev jî were serê min?” wê fikirî. Li nivê Ewrûpayê, keça wê bi tohmata “terorîzmê” hatibû girtin.

Jale bi şaşwazî serdana herduyan kir di zîndanê de. Lê keçan dilxweş bûn. Wekî ku ne ew hatibe serdanê, lê bi xwe hatibe girtin.

Dema Jale vegeriya malê, hinekî aram bû. Dibe ku wisa çêtir bû. “Ger Sera bikeve zîndanê, tiştek nayê serê wê,” wê ji xwe re got. “Zîndan ewletir e. Qet nebe dûrî mirin û kuştinê ye.”

Lê Nûjîn û Sera tu carî nexwestibûn tu kesî bikujin. Wan xwestin bi çalakîyên mîna Greenpeace an Arno Funke (bi navê Dagobert Duck) baldariya medyayê bikişînin. Mînak, ku di rojeke Yekşemê de bombeyeke boyaxê di dikanêke vala de bi cih bikin û biteqînin. Di çalakîyên wan de divê tu kes zirarê nebîne.

Di rastiye de, Sera dixwest general, polis, leşker û balyozên Tirk, Ereb û Fars mîna ASALA ceza bike. Lê Nûjîn li dijî wê bû.

“Em di serdema gera fezayî, ragihandin, zeka sînî û dijîtalîze de dijîn,” wê got. “Û divê em bi awayekî ku li gorî vê demê be şer bikin.”

Nûjîn dizanî: “Heger em jî tam mîna Tirkiyê bersivê bidin, dibe ku bi bandor be. Lê em dikarin bigihîjin armanca xwe jî, bêyî ku em ewqas nefret û hov bin mîna wan.”

Her hucreyek ji bo çalakîyên xwe yê taybet berpirsiyar bû.

Heger hin hucre rêbazên din hilbijêrin, tu kesî nikarîbû pêşî lê bigire. Hemî çalakî divê li metropolên dewletên dijmin pêk bihata. Li Kurdistanê û li derveyî wan welatên dijmin wê tu çalakîyên şidetê nebin. Li welatên din ên cîhanê, divê têkoşîn bi rêyên demokratîkî bihata meşandin û çalakî bi aşitî bihata pêkanîn.

Di dema binçavkirina lêpîrsînê de, Elîas serdana Nûjîn kir. Nûjîn di her tevgera wî de hîs kir ku Elîas îxaneta lê kiriye. Elîas cesaret nedît ku vê yekê bibêje.

Nûjîn berê xwe da wî û got: “Ez te fêm dikim û te efû dikim. Dibe ku tu nekarîbî cuda bikî. Her kes ji bo doza ku pê bawer dike tevdigere.”

Elîas hin rojname hanîbûn. Li ser sernavê yekî hatibû nivîsandin: “Rêxistina bi navê ‘Hareketa Serxwebûna Kurdistanê’ roja Yekşemê Bazara Misrê li Stenbolê bi bombeyeke boyaxê şîn kir. Heta xwînrijîna poz jî nehat ragihandin.”

57

Dema Nûjîn ev xwend, ken li rûyê wê xuya bû.

Pêleke şahiyê di hundirê wê de rabû.

Elîas bi xemgînî û birîndarî xatir ji Nûjîn xwest û ji cih derket. Têkiliya di navbera Elîas û Nûjîn de êdî bi dawî bûbû.

Nûjîn ev nûçe gihand Sera.

Sera pir dilxweş bû. Wê Nûjîn hembêz kir û qîr kir: “Bijî Azadî! Me kir! Me kir!”

Nûjîn keniya: “Erê, me kir. Raman mîna hewa, av û rojê ne. Tu kes nikare kelepçeyan li wan bike.”

Berxwedana li Cihwariyeke Dorpêçkirî: Rêya Nûjîn û Sera

Carenûsa Kurdistanê di cihwariyeke bêbext de hatibû nivîsîn. Ew ji aliyê rejîmên herî paşdemayî, dogmatîk, zordest û nîjadperest ên cîhanê ve hatibû dorpêçkirin. Gelê Kurd welatekî wan ê yekane tunebû ku xwe bispêre wî yan jî mafên wan biparêze. Heger hêzên kolonyal ên vê herêmê rojavayî bûna; mînak ji welatên wekî Almanya an Brîtanayê, dibe ku wan demeke dirêj berê vekîşiyabûna; qet nebe dest nedabana polîtîkayên zordestiyê yên mîna qedexeyên ziman an tunekirina çandî.

Nûjîn û Sera dizanibûn ku karê wan çiqas zehmet e.

Wan ne tenê hewl didan ku rastiyeke dîrokî derxînin ronahiyê, lê di heman demê de hewl didan ku dengvedanên wê yên îroyîn jî fêm bikin.

Ew ne tenê li ber belgeyan bûn, lê li ber dîwarên înkâr û bêdengiyê bûn. Şikandina van dîwaran hem hêza hişî hem jî ya hestî dixwest.

Lê herduyan jî dizanî: Ev rê çiqas zehmet be jî – ew yekane rê bû ku diviya bihata meşandin. Wan lêkolîn kirin û dîtin; ku Lozan ne aştî ye – lê îxaneteke ku di dîrokê de hatiye neqşkirin.

Wan dît ku li Almanyayê jî metirsîdarkirina yekîtîya dewletê an yekparçeyîya axê sûc e – bi taybetî dema ku çalakiyên

wiha bi zanetî û bi çalakî pêk tîn. Lê Bakurê Kurdistanê ku ji aliyê Tirkiyê ve tê kontrolkirin, ji aliyê hiqûqa navneteweyî ve ne aîdî Tirkiyê ye. Berevajî, ew dagirkirineke leşkerî ye bêyî bingeheke rewê.

Hin hiqûqnas heta behsa *anexiyonê* jî dikin – girêdana fermî ya axeke biyanî bi dewletekê.

Bingehe hiqûqî ya ku Tirkiye xwe dispêre wê, Peymana Lozanê ya sala 1923'an e – peymanek ku ji bo gelek Kurdan wekî neheqîyeke dîrokî tê hesibandin. Di Peymana Sêwrê ya berê (1920) de, beşek Kurdistanê ji aliyê hiqûqa navneteweyî ve hatibû qebûlkirin, û otonomîyek an jî serxwebûneke muhtemel dihat hêvîkirin. Lê ev peyman tu carî nehat pêkanîn. Tevergera neteweyî ya Tirk di bin serokatiya Mistefa Kemal Atatürk de ew red kir û li şûna wê Peymana Lozanê pêk anî, ku tê de pîrsgirêka Kurd bi temamî hat paşguhkirin. Kurd beşdarî danûstandinan nebûn, daxwazên wan hatin înkarkirin.

Ji ber vê yekê, Nûjîn û Sera Tirkan, Ereban û Farsan wekî dagirker li Kurdistanê dibînin – çimkî Kurdistan welatekî serbixwe ye, û Kurd neteweyek serbixwe ne. Ev beşa dîrokî ye ku bandorên wê heta îro tene hîskirin – û têkoşîna ji bo serxwebûnê rewê dimîne.

©Alan Lezan || 26.09.2025

Wêneyê Qapaxê || Rodi Zerdûst
